

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1902, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(1:a U. A.)

Pensionsstaten.

1:o) Under tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts i den till Riksdagen den 11 sistlidne januari aflättna proposition angående statsverkets tillstånd och behof under tionde hufvudtiteln i punkten 1 gjorda framställning, får utskottet hemställa,

Ang. kostnaden för förvaltningen af småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt under år 1903.

[1.]

att Riksdagen, i afseende å kostnaderna för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1903, må medgifva:

att Kongl. Maj:t må för nämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnad och för anstaltens utgifter i öfrigt under nämnda år erforderliga medel må af Kongl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, derest sagda afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Ang. ändring
i grunderna
för pensionering af arméns
befäl och
underbefäl
med vederlikar.

2:o) Uti en den 4 sistlidne januari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 35) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, det de af Kongl. Maj:t med Riksdagen antagna *grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar* måtte på det sätt ändras, att *punkt 1, anm. 2* erhöle följande lydelse:

»Musikunderofficerare, som åtnjuta aflöning af de till musikens underhåll anslagna tillgångar, utan att dem äro tillagda enligt stat för viss tjänst anslagna aflöningsförmåner, anses i afgifts- och pensioneringsafseenden, som vore de på stat anstälde»;

att bland de i *punkt 2* uppräknade embets- och tjänstemän upptoges

i *mom. a)*, med en pensionsålder af 65 år: öfverfältintendenten,

i *mom. b)* med en pensionsålder af 60 år: chefen för arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå, tygingeniörer, fabriksingeniörer, fabriksförvaltare och fabrikskrifvare,

i *mom. c)*, med en pensionsålder af 55 år: assistenten å arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå samt underintendenter;

att det under punkt 13 upptagna öfvergångsstadgandet utginge och i stället infördes två nya punkter så lydande:

13. »Den, som gör ansökan om afsked med pension och fyllnadspension från tjänst med lön enligt stat, som icke fulla två år varit gällande, skall såsom tjänstetid för denna tjänst ega att tillgodoräkna sig den tid, han i motsvarande tjänst med lön enligt äldre stat tillbragt»; samt

14. »Den, som förklaras berättigad att tillträda pension och fyllnadspension, beräknad på lön, uppförd i vederbörligen fastställd lönestat, innan han för beloppet af den lön, hvarå fyllnadspensionen beräknats, erlagt afgifter till arméns pensionskassa för minst två år, skall, för tillgodonjutande af denna rätt, till pensionskassan erlägga skilnaden mellan de pensionsavgifter, han för två år näst före afskedet skulle för den nya lönen hafva utgjort och de enahanda afgifter, han för samma tid i verkligheten erlagt.»

Till statsrådsprotokollet öfver landtförvarsärenden ofvannämnda dag har statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet vid detta ärendes föredragning yttrat följande:

»Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 14 juni nästlidet år anbefalt direktionen öfver arméns pensionskassa att afgifva underdånigt förslag till de ändringar i gällande bestämmelser rörande

arméns pensionering, hvilka kunde blifva erforderliga till följd af de nya aflöningsstaternas för armén fastställande och sammanhang dermed egande förhållanden, har nämnda direktion den 26 oktober samma år till Eders Kongl. Maj:t inkommit med dylikt förslag, för hvilket jag anhåller att nu få redogöra.

Direktionen framhåller till en början, hurusom i de nya staterna förekomme åtskilliga uti de för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar af Eders Kongl. Maj:t med Riksdagen antagna, den 22 juni 1877 utfärdade grunder icke upptagna beställningar med aflönning af sådan natur, att nämnda pensioneringsgrunder enligt direktionens åsigt otvifvelaktigt borde på dessa beställningars innehafvare tillämpas. För att den dem tillförsäkrade pensionsrätt framdeles skulle blifva effektiv, erfordrades emellertid bestämmelse i afseende å den lefnadsålder, då rätten till åtnjutande af pension jemte fyllnads-pension för dem skulle inträda.

Dessa nyinrättade eller under nya benämningar upptagna beställningar vore

å första *Svea artilleriregementes tygstat*:

tygingeniören,

å *arméförvaltningens stat*:

chefen för och assistenten å *arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå*;

å *intendenturkårens stat*:

öfverfältintendenten och underintendenter; samt

å *staterna för Carl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk*:

fabriksingeniörerna, fabriksförvaltarna och fabriksskrifvarne.

Förenämnda embets- och tjenstemän syntes direktionen böra vara berättigade till fyllnads-pension — förutsatt att de uppfyllt öfriga stadgade vilkor — om de uppnått följande lefnadsår, nemligen:

öfverfältintendenten	65 år
chefen för <i>arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå</i> , tygingeniören, fabriksingeniörer, fabriksförvaltare och fabriksskrifvare	60 »
samt assistenten å <i>arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå</i> och underintendenter	55 »

Bland ofvan uppräknade i de nya lönestaterna förekommande nya beställningar hade icke upptagits *musikfanjunkare, musikstyckjunkare* och *musiksergeanter*, enär det syntes direktionen uppenbart, att dessa löntagare kunde innefattas under den i punkten 2 d) af ofvanberörda pensionerings-

grunder använda generella benämningen »spel», beträffande hvilka för rätt till fyllnadspension vore stadgad en minimilefnadsålder af 50 år.

Med erinran att genom nådiga brefvet den 27 september 1901 angående tillämpning af de nya lönestaterna för arméns särskilda truppförband föreskrifvits, bland annat, att vid icke garnisonerade truppförband finge anställas musikunderofficerare med aflöningsförmåner, hvilka, oberoende af de i stat för viss beställning anslagna, utginge enligt kontrakt, avslutade mellan respektive truppförbands chef och vederbörande musikunderofficer, framhåller direktionen vidare, hurusom nödigt vore, att bestämmelse meddelades derom, att musikunderofficer vid icke garnisonerade armén, hvilken åtnjöte aflöning af de till musikens underhåll anslagna tillgångarne utan att vara tillagd de enligt stat för viss tjänst anvisade aflöningsförmåner, skulle i fråga om afgifter till pensionskassan samt pensionsbelopp anses, som vore han på stat anställd.

I tredje punkten af de utaf Eders Kongl. Maj:t med Riksdagen antagna pensioneringsgrunderna stadgas, fortsätter direktionen, att för åtnjutande af den fyllnadspension, som enligt dessa grunder åtföljde tjänst, erfordrades att hafva innehaft samma eller högre tjänst i *minst två år*. De ändrade löneförmånerna i allmänhet och särskildt de förändrade benämningarne och aflöningsförmånerna för den vid armén anställda musikpersonalen nödvändiggjorde emellertid en förklaring, huru pensionsrätten skulle beräknas för löntagare, som inom två år från den 1 januari 1902 ingåfve ansökan om afsked med pension och fyllnadspension, grundad på den i 1902 års stater fastställda lön. Då t. ex. till musiksergeanter af 1 och 2 klassen vid infanteriet, hvilka enligt 1902 års stater komme att åtnjuta respektive 720 och 600 kronor i lön på stat och med tillämpning af gällande pensioneringsgrunder sålunda egde att undfå samma belopp i pension och fyllnadspension, säkerligen komme att transporteras eller utnämnas åtskilliga bland de fältmusikanter, hvilka förut egde delaktighet i pensionskassan och efter gällande stadganden skulle pensioneras med 360 kronor i pension och fyllnadspension, måste, om sådan musiksergeants pensionsrätt före utgången af år 1903 skulle tagas under ompröfning af direktionen, hvilket utan tvifvel ofta komme att blifva fallet, den frågan uppstå, om innehafvare af musiksergeantsbeställning egde rätt att såsom tjänstetid för denna beställning tillgodoräkna den tid, för hvilken han såsom fältmusikant kontribuerat för pension och fyllnadspension. Derjemte kunde det med fog sättas i fråga, om icke här ifrågavarande beställningsinnehafvare, derest de skulle pensioneras efter 1902 års lönestater,

innan de i minst två år innehaft de nya lönerna och fullgjort med deras innehafvande förenad tjenstgöringsskyldighet, borde få vidkännas någon afgift utöfver den på tjenstetiden belöpande. Men då det å andra sidan ur synpunkten af arméns tjenstbarhet vore af en viss vigt att tillse, det icke genom tillfälligtvis förändrade pensioneringsvilkor ett fördröjande, om ock blott på högst två år, föranleddes i den påräknade öfvergången å pensionsstat, syntes det direktionen som om dels en för de afskedssökande så förmånlig tolkning af tjenstårsberäkningen som möjligt här borde få göra sig gällande, och dels att den extra bidragsskyldigheten borde göras af lindrigaste art. Direktionen ansåge, att en lämplig utgångspunkt för dessa extra afgifters bestämmande vore att finna uti det öfvergångsstadgande, som Eders Kongl. Maj:t med Riksdagen bestämt uti punkten 13 af pensioneringsgrunderna, nemligen att den som inom två år, efter det nämnda grunder börjat tillämpas, afginge ur tjenst, skulle, för tillgodonjutande af rätt till fyllnadspension, till pensionskassan erlægga skilnaden mellan de pensionsavgifter, han under två år näst före afskedstagandet skulle med tillämpning af samma grunder hafva utgjort, och de enahanda avgifter han för samma tid i verkligheten erlagt. Visserligen vore det nu icke fråga om *nya* pensioneringsgrunder, men samma synpunkter, som talat för pensionsskillnadsavgifters utkräfvande vid afgang från tjenst inom två år efter det de fastställda pensioneringsgrunderna börjat tillämpas, borde äfven här vara berättigade, då pensionsbeloppet skulle beräknas på för löntagaren i pensioneringshänseende vida förmånligare stat än hittills. Direktionen hemställer därför, att i pensioneringsgrunderna måtte inrymmas nya stadganden

dels derom att den, som gör ansökan om afsked med pension och fyllnadspension från tjenst med lön enligt ny stat, som icke fulla två år varit gällande, må såsom tjenstetid för denna tjenst ega att tillgodoberäkna den tid, han i motsvarande tjenst med lön enligt äldre stat tillbragt,

dels ock att den, som förklarats berättigad att tillträda pension och fyllnadspension, beräknad på i vederbörligen fastställd lönestat uppförd lön, innan han för beloppet af den lön, hvarå fyllnadspensionen beräknats, erlagt avgifter till arméns pensionskassa för minst två år, skulle, för tillgodonjutande af denna rätt, till pensionskassan erlægga skilnaden mellan de pensionsavgifter, han för två år näst före afskedet skulle för den nya lönen hafva utgjort och de enahanda avgifter, han för samma tid i verklighet erlagt.

Direktionen har slutligen hemställt, det Eders Kongl. Maj:t täcktes,

i afbidan på de definitiva beslut rörande erforderliga ändringar i *reglementet för arméns pensionskassa*, hvilka först efter inhemtande af arméns fullmäktiges utlåtande och förslag kunde fattas, meddela behöfliga bestämmelser att tillsvidare tillämpas i fråga om de å lönestaterna uppförda nya befattningar m. m.

Mot direktionens förslag om bestämmande af pensionsåldern för innehafvarne af de i 1902 års aflöningsstater nytillkomna eller under nya benämningar upptagna beställningar har jag intet att erinra. Ej heller har jag någon anmärkning att framställa mot direktionens hemställan, att musikunderofficerare vid icke garnisonerade armén, som åtnjuta aflöning enligt kontrakt, utan att vara tillagda de enligt stat för viss tjänst anvisade aflöningsförmåner, skola i pensionshänseende anses såsom på stat anstälde. Då Eders Kongl. Maj:t emellertid under den 31 december 1901 förordnat, att de i nådiga brefvet den 27 förutgångna september gifna bestämmelser angående musikpersonalens anställning skulle ega tillämplighet jemväl vid garnisoneradt truppförband, torde den ifrågasatta föreskriften i pensioneringsgrunderna böra utsträckas till musikunderofficerarne vid hela armén. Denna bestämmelse torde lämpligen kunna införas såsom *anm. 2* till första punkten af nämnda grunder, i stället för den nuvarande anmärkningen *2*, hvilken endast afser fältmusikanter.

I öfrigt har jag, beträffande direktionens förslag, icke annat att anföra, än att föreskriften om rätt för löntagare å ny stat att räkna sig till godo tjänstetid i motsvarande tjänst å gammal stat torde böra i pensioneringsgrunderna införas, såsom punkt 13 i stället för det nuvarande under samma punkt upptagna föråldrade öfvergångsstadgandet, samt att bestämmelsen om extra pensionsafgift af den, som afgår med pension utan att under fulla två år åtnjutit förhöjda aflöningsförmåner på ny stat, lämpligen torde böra upptagas under en ny punkt 14 i nämnda grunder.

Beträffande direktionens förslag i fråga om reglementet för arméns pensionskassa anhåller jag att framdeles, sedan Riksdagens beslut i nu föreliggande frågor blifvit meddeladt, få underställa detta förslag Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.»

Utskottet, som emot hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit icke funnit sig böra göra någon erinran, hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

3:o, Kongl. Majt har uti en till Riksdagen den 7 sistlidne februari aflåten proposition (n:o 36) föreslagit Riksdagen, att, vid bifall till hvad Kongl. Maj:t i propositionen den 14 sistlidne januari angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit i fråga om flottans marinläkarekår samt i fråga om läkarne vid kustartilleriet, godkänna,

Ang. pensionering af flottans marinläkarekår m. m.

dels att vid tillämpning å personalen vid marinläkarekåren af de utaf Riksdagen godkända och af Kongl. Maj:t den 3 oktober 1876 fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar skulle iakttagas:

att det till marinläkare af 2:a klassen utgående arfvode skulle i fråga om pensionering betraktas såsom fast lön;

att vid beräkning af pension och fyllnadspension intjenta ålders-tillägg skulle räknas till lönen;

att såsom tjänstetid, hvilken grundlade rätt till pension och fyllnadspension skulle räknas hela den tid löntagaren stått i statens tjänst; samt

att fyllnadspension, beräknad enligt 1:a punkten i ofvannämnda grunder, utginge endast till den, som vore berättigad till pension ur flottans pensionskassa och vid afskedstagandet uppnått en lefnadsålder af: marinöfverläkare och förste marinläkare 60 samt marinläkare af 1:a eller 2:a klassen 55 år;

dels att löntagare vid marinläkarekåren skulle vara förpligtad att ur tjänsten afgå, när han uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigade honom till full pension och fyllnadspension, Kongl. Maj:t dock obetaget att, med hans begifvande, låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjänsten gagna det allmänna;

dels att en hvar med fullmakt försedd löntagare vid flottans läkarestat, som icke före den 1 december 1902 hos Kongl. Maj:t anmält, att han önskade kvarstå vid nu gällande lönestat, skulle vara underkastad ofvan föreslagna bestämmelser angående pensionering;

dels att föreskriften i kongl. skrifvelsen den 22 juni 1877 angående rätt till högre fyllnadspension i visst fall för löntagare vid flottans läkarestat skulle upphöra att gälla beträffande en hvar, som icke i följd af bestämmelsen i nästföregående punkt kvarstode vid nu gällande pensionsrätt;

dels att hvad sålunda föreslagits skulle i tillämpliga delar gälla beträffande läkare vid kustartilleriet, med iakttagande dervid att regementsläkare skulle anses likställd med förste marinläkare och förste bataljonsläkare med marinläkare af 1:a klassen.

Till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för den 7 februari innevarande år har statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet beträffande denna framställning åberopat hvad han till statsrådsprotokollet för den 11 nästförtgångne januari anfört i fråga om pensionering af marinläkarekåren i flottans stam*, samt tillika erinrat att, då jemlikt Riksdagens år 1901 lemnade medgifvande, de för flottans befäl och underbefäl med vederlikar gällande pensioneringsgrunder skulle tillämpas jemväl i afseende på befäl och underbefäl med vederlikar vid kustartilleriet, hvad i förevarande afseende bestämdes rörande personal vid marinläkarekåren borde i tillämpliga delar gälla äfven beträffande läkarne vid kustartilleriet.

Jemlikt utskottets tillstyrkan uti punkten 1:o af dess utlåtande n:o 6 hafva Riksdagens begge kamrar sammanstämmande bifallit hvad Kongl. Maj:t i fråga om flottans marinläkarekår föreslagit, för så vidt på anordnandet af samme läkares pensionering kan inverka. Riksdagen har derjemte gillat Kongl. Maj:ts af utskottet uti punkten 11:o af nämnda utlåtande förordade förslag angående aflöning åt kustartilleriets personal, deribland läkarne. Under sådana förhållanden och då utskottet emot det nu föreliggande förslaget i fråga om pensioneringsgrunder för nyssberörda läkare icke funnit anledning till erinran, hemställer utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts uti förenämnda proposition gjorda förslag.

4:o.) Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 41) har *Angående en inom Andra Kammaren väckt motion.* friherre *F. C. K. Barnekow* hemställt, att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag om, under hvilka vilkor och till hvilket belopp föreståndarne för folkhögskolorna i riket kunde erhålla pension af staten.

I motiveringen till denna framställning har framhållits, hurusom ifrågavarande klass af lärare kraftigt verkade för spridning af kunskap och bildning bland vårt folk, men att, ehuru statsbidrag lemnades till undervisningen, desse lärare icke kunde erhålla pension till följd af att de icke vore anstälde i statens tjenst; och har motionären vidare erinrat, att pension tilldelades folkskollärarne, oaktadt ej heller desse kunde betraktas såsom statens direkta tjenare.

* Se statsutskottets utlåtande n:o 6, sid. 36—41.

Utskottet erkänner visserligen till fullo det gagnarika arbete i folkupplysningens tjänst, som utöfvas vid folkhögskolorna, men kan icke finna dessa skolors nuvarande ställning vara sådan, att pension bör genom statens medverkan beredas föreståndarne. Det råder enligt utskottets mening en högst betydlig skiljaktighet mellan folkskolorna, rörande hvilkas upprättande, undervisning, aflöningsförhållanden och öfriga anordning, särskildt i afseende å den för lärarepersonalen erforderliga kompetensen, finnes en mångfald af från statens sida gifna bestämmelser, samt folkhögskolorna, hvilka hufvudsakligen äro privata anstalter. Utskottet har ej heller kunnat lemna obeaktadt, att det finnes åtskilliga andra slag af undervisningsanstalter, hvilka, i likhet med folkhögskolorna, åtnjuta statsunderstöd, och hvilkas verksamhet är mer än dessas lagbestämd, utan att dock nämnda undervisningsanstalters lärarepersonal åtnjuter statspension eller statsbidrag till sin pensionering. Utskottet kan därför icke finna det lämpligt, att Riksdagen under nuvarande förhållanden vidtager någon åtgärd i det af motionären angifna syfte, och får alltså hemställa,

att friherre Barnekows ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

5:o.) I afseende å beloppen af anslagen under pensionsstaten har någon förändring icke ifrågasatts, och får utskottet hemställa,

*Angående
anslagen
under pen-
sionsstaten.*

att samtliga anslag under pensionsstaten må i riksstaten för år 1903 upptagas med oförändrade belopp.

Allmänna indragningsstaten.

6:o.) Uti en till Riksdagen den 21 febrnari innevarande år aflåten proposition (n:o 45) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att skolläraryinnan vid länsfängelset i Stockholm, *Christina Charlotta Lindholm*, måtte få å allmänna indragningsstaten uppföras med rätt för

*Angående
pension åt
skolläraryinnan
vid länsfän-
gelset i Stock-
holm C. C.
Lindholm.*

henne att å sagda stat från och med år 1903 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af femhundra kronor.

Statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden ofvannämnda dag innehåller i detta ärende följande:

Uti skrifvelse den 1 december 1901 hade fångvårdsstyrelsen — med föranledande af en till styrelsen inkommen, af såväl direktören för länsfängelset i Stockholm som hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län förordad ansökning af skolläraryninnan vid nämnda länsfängelse Christina Charlotta Lindholm om rätt för henne, som den 1 april 1902 komme att lemna sin befattning vid länsfängelset, att få åtnjuta pension för sin återstående lifstid — hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om Christina Charlotta Lindholms öfverflyttande till allmänna indragningsstaten med rätt för henne att å sagda stat från början af år 1903 under sin återstående lifstid åtnjuta pension till belopp af femhundra kronor för år.

Af handlingarna inhemtades: att Christina Charlotta Lindholm, som vore född den 1 mars 1836 och således inemot 66 år, från och med höstterminen 1860 till och med vårterminen 1869 med vitsord om utmärkt nit och stor skicklighet undervisat vid Norrköpings folkskolor; att hon från början af år 1870 till våren 1872 med enahanda vitsord tjenstgjort vid Göteborgs folkskolas högre afdelning för flickor; att hon, efter att den 17 maj 1872 hafva aflagt afgangsexamen vid folkskolelärarynnesseminariet i Stockholm, till den 20 maj 1875 vikarierat vid Klara församlings i Stockholms folkskola; att hon från och med den 1 september sistnämnda år antagits till skollärarynna vid dåvarande straff- och arbetsfängelset, sedermera centralfängelset å Norrmalm i Stockholm, och i sådan egenskap verkat, så länge berörda fångvårdsanstalt egde bestånd; att hon på grund af kongl. bref den 10 augusti 1896 vid nämnda fängelses indragning blifvit, med bibehållande af innehafvande arvode 1,200 kronor och hyresersättning 200 kronor, öfverflyttad till länsfängelset i Stockholm; att hon, som på grund af hög ålder och kraftnedsättning ej längre förmått att nöjaktigt fullgöra sina åligganden och fördenskull åtnjutit tjenstledighet från den 1 maj 1901, blifvit af fångvårdsstyrelsen uppsagd från sin befattning från och med den 1 april 1902; samt att hon vid afgang från befattningen komme att sakna medel till sitt uppehälle.

Med erinran derom, att, i anledning af Norrmalmsfängelsets indragning, åt, bland andra från fångvårdens förslagsanslag aflönade vakt-

betjente vid nämnda fängelse, äfven vaktfrun Josefina Charlotta Ahlgren, hvilken af ålder och sjuklighet varit oduglig till tjenstgöring, af Riksdagen år 1897 på Kongl. Maj:ts framställning beviljats från allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp, motsvarande lön och ålderstillägg tillhopa 500 kronor, samt hurusom för de vid läns- och kronocellfängelserna anställda kokerskor, hvilka i likhet med Christina Charlotta Lindholm ej varit såsom ordinarie betjening i stat uppförda, utan endast åtnjutit arfvoden, vid flera särskilda tillfällen beredts bidrag, då de af ålder eller sjukdom varit urståndsatta att vidare tjenstgöra, hade fångvårdsstyrelsen i sin förevarande framställning vidare anfört, att, om ock Christina Charlotta Lindholm icke kunde anses innehafva liknande ordinarie befattning som omförmälda vaktfru, likväl hennes långvariga, väl vitsordade tjenstgöring inom fångvården syntes innebära skäl för att nu, då hon af ålder vore urståndsatt att längre tjena det allmänna, tillerkänna henne enahanda förmån af pension, som beviljats bemälda vaktfru och den öfriga vid centralfängelset å Norrmalm med aflöning från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll anställda personal, hvilken vid fångelsets indragning varit till vidare tjenst oförmögen, samt att den omständigheten, att Christina Charlotta Lindholms uppgift inom fångelset varit af annan och högre art än nämnda kokerskors, icke syntes böra ställa henne i ofördelaktigare ställning än dem i afseende å försörjning på ålderdomen.

Statskontoret, som varit i ärendet hördt, hade biträdt fångvårdsstyrelsens framställning under erinran, att enligt af statskontoret införskaffad uppgift Christina Charlotta Lindholms årliga undervisningstid såsom fångelselärarinna mer än motsvarat en folkskolelärarinna, samt att det pensionsbelopp, som numera i allmänhet tillkomme folkskolelärarinna vid 55 lefnads- och 30 tjenstår, vida öfverstege det för Christina Charlotta Lindholm ifrågasatta.

I sammanhang med denna framställning har utskottet till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herr *E. Hammarlund* väckt motion (n:o 171), hvaruti motionären föreslagit, att skolläraryinnan vid länsfängelset i Stockholm, Christina Charlotta Lindholm, måtte få å allmänna indragningsstaten uppföras med rätt för henne att å sagda stat från och med den 1 april 1902 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 800 kronor.

*Angående en
inom Andra
Kammaren
väckt motion.*

Till stöd för denna framställning har motionären anfört, bland annat, följande:

Skollärarynnan Lindholm hade hittills, förutom hyresersättning, åtnjutit 1,200 kronor om året. Härnf skulle hon nu, sedan hennes krafter vore nedsatta, få behålla betydligt mindre än hälften eller endast 500 kronor, hvilket motsvarade $41\frac{2}{3}$ procent.

Till stöd för sitt förslag hade fångvårdsstyrelsen erinrat derom, att en vaktfru, som afgått vid Norrmalmsfängelsets indragning, af Riksdagen år 1897 tillerkänts en årlig pension af 500 kronor. Ifrågavarande vaktfru hade emellertid i lön, tjensgöringspenningar och ålderstillägg åtnjutit sammanlagdt 750 kronor, hvadan alltså hennes pension faststälts till $66\frac{2}{3}$ procent af löneinkomsten. Samtidigt med vaktfrun hade två vaktqvinnor erhållit en årlig pension af 450 kronor vardera. Som deras årliga löneinkomst utgjort för vardera 650 kronor, hade för dem pensionsbeloppet sålunda blifvit icke mindre än 69 procent.

Det ville synas rättvist och billigt, att lärarinnan Lindholm för sin återstående lefnad tillerkändes en pension, utgående efter ungefär enahanda grunder som de pensionsbelopp, hvilka kommit åtskilliga andra vid det indragna Norrmalmsfängelset tjenstgörande till del. Pensionsbeloppet borde alltså sättas till två tredjedelar af 1,200 kronor eller 800 kronor, helst fångvårdsstyrelsen sjelf erkänt, att lärarinnan Lindholms uppgift inom fångelset varit af annan och *högre art* än åtskilliga andras, hvilka der tjenstgjort och som erhållit bidrag för ålderdomen.

Äfven från en annan synpunkt sedt borde man finna det öfverensstämma med såväl rättvisa som billighet, att pensionen för den gamla lärarinnan bestämdes till minst 800 kronor.

Från sin tjenstgöring vid folkskolan hade lärarinnan Lindholm intyg af vederbörande folkskoleinspektör derom, att hon »med särdeles grundliga kunskaper förenar framstående undervisningsgåfvor och derjemte visat synnerlig förmåga att uppfostrande och förädlande inverka på de barn, tillhörande folkskolans högsta klasser, hvilka varit åt hennes ledning anförtrodda». Helt visst vore det den omständigheten, att hon innehade sistnämnda för en uppfostrarinna så värdefulla egenskaper, som gjort, att fångvårdsstyrelsen år 1875 erbjudit henne anställning i fångvårdens tjenst. Om hon — med tanke på egen framtida ekonomi — afslagit detta anbud och stannat kvar vid folkskolan i Stockholm, hade hon med sina höga betyg och utmärkta lärarinneegenskaper otvifvelaktigt inom kort der vunnit ordinarie anställning. Hon skulle då för närvarande åtnjutit en lön af 1,650 kronor, deraf hon vid sjukdomsfall fått behålla 1,500 kronor. Och i händelse af afsked från tjensten, på

grund af obotlig sjukdom, skulle hon enligt nuvarande pensionsbestämmelser varit berättigad till följande pension:

från folkskolelärares pensionsinrättning	750 kronor.
tilläggs pension från skoldistriktet	150 „
	Summa 900 kronor.

(Såsom folkskolelärarinna på landsbygden skulle hon, utan att intyg om obotlig sjukdom behöft företes, varit berättigad att efter 26 tjänst- och 66 lefnadsår komma i åtnjutande af afkortad pension å 683 kronor).

Den omständigheten, att lärarinnan Lindholm, med åsidosättande af egna ekonomiska intressen, af ren människokärlek egnat sig åt den svåra uppgiften att söka upplysa och förbättra de beklagansvärda qvinnor, som på grund af något felsteg hamnat i fängelset, kunde ej motivera, att hon nu på ålderns dagar sattes i en betydligt ofördelaktigare ställning, än om hon stannat kvar i folkskolans tjänst. Tvärtom syntes staten här böra träda emellan och dermed gifva erkännande åt ett dylikt svårt och maktpåliggande arbete i menuiskokärlekens tjänst. Och då af handlingarne framginge, att lärarinnan Lindholms årliga undervisningstid såsom fängelselärarinna mer än motsvarat en folkskolelärarinnas, borde det ej komma i fråga, att hennes pension sattes till väsentligt lägre belopp, än hvad hon såsom folkskolelärarinna i en större stad skulle varit berättigad åtnjuta. Motionären komme sålunda äfven med denna utgångspunkt till det resultat, att pensionen i fråga borde sättas till lägst 800 kronor.

Slutligen ville motionären framhålla, att, enligt hvad fängvårdsstyrelsen meddelat, lärarinnan Lindholm skulle lemna sin befattning den 1 april 1902 samt att hon vid sin afgang från befattningen komme att sakna medel till sitt uppehälle. Men enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle hon få uppbära pension först från och med år 1903. Hon skulle alltså under tre fjerdedelar af innevarande år vara utan existensmedel. Äfven härutinnan syntes ändring böra vidtagas. I regeln utginge ju pension från och med månaden näst efter den, då pensionsstagaren lemnat sin befattning, och något skäl till undantag härifrån hade ej i nu föreliggande fall blifvit angifvet.

Utskottet, som, på grund af hvad i ärendet anförts, finner pension böra af statsmedel beredas lärarinnan Lindholm, anser sig i afseende å pensionens belopp böra ansluta sig till Kongl. Maj:ts förslag, som härutinnan öfverensstämmer med fängvårdsstyrelsens framställning. Der-

emot anser utskottet sig böra biträda herr Hammarlunds yrkande, att pensionen bör utgå från och med den 1 april detta år.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning och utan afseende å herr Hammarlunds omförmälda motion, medgifva, att skollärarinnan vid länsfängelset i Stockholm Christina Charlotta Lindholm må få å allmänna indragningsstaten uppföras med rätt för henne att å sagda stat från och med den 1 april 1902 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af femhundra kronor.

*Ang. pension
åt vaktkon-
stapeln vid
tvångsarbets-
anstalten i
Norrköping C.
A. Holmberg.*

7:o) Kongl. Maj:t har uti en den 21 sistlidne februari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 46) föreslagit Riksdagen att medgifva, att vaktkonstapeln vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping *Carl August Holmberg* måtte få å allmänna indragningsstaten uppföras med rätt för honom att å sagda stat från och med år 1903 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af fyrahundra kronor.

Beträffande denna framställning innehåller statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementens ärenden ofvannämnda dag följande.

Uti skrifvelse den 10 januari innevarande år hade fångvårdsstyrelsen — med öfverlemnande af en till styrelsen inkommen, af direktören vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping till bifall förordad ansökning af vaktkonstapeln vid nämnda tvångsarbetsanstalt *Carl August Holmberg* om afsked med pension — hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om *Carl August Holmbergs* öfverflyttande till allmänna indragningsstaten med rätt för honom att å sagda stat från början af år 1903 under sin återstående lifstid åtnjuta pension till belopp af fyrahundra kronor för år.

Af handlingarna inhemtades: att *Carl August Holmberg* vore född den 14 september 1827 och således uppnått en ålder af öfver 74 år; att han af direktören vid dåvarande straffängelset, numera tvångsarbetsanstalten i Norrköping den 2 januari 1872 antagits till vaktkonstapel derstädes; att han af bemälda direktör i skrifvelse till fångvårdsstyrelsen den 24 april 1873 föreslagits till erhållande af förordnande å tjensten, men att styrelsen enligt beslut den 28 i samma månad med afseende derå, att *Holmberg* uppnått en ålder af mer än

45 år, icke funnit skäl för honom utfärda dylikt förordnande, dervid styrelsen dock förklarat hinder icke möta deremot, att han fortfarande tjänstgjorde vid fängelset såsom vaktkonstapel och uppbure därför bestämd aflöning; att Holmberg alltså fått tills vidare kvarstå såsom vaktkonstapel och i denna egenskap jemväl tillerkänts ålderstillägg å lönen; att hans aflöning, som utginge från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, numera enligt 1890 års stat utgjordes af lön 400 kronor, tjänstgöringspenningar 300 kronor och två ålderstillägg till lönen å tillhopa 150 kronor; att han, på sätt tvångsarbetsanstaltens direktör vitsordat, under sin trettioåriga tjänstetid ådagalagt ordning, nit och redlighet och i allo fullgjort sina åligganden till synnerlig belåtenhet samt såväl i som utom tjänsten visat ett mycket hedrande uppförande; att han numera vore enligt vederbörande fängelseläkares intyg för all framtid oförmögen att sköta sin tjänst som vaktkonstapel och oförmögen att genom eget arbete försörja sig; samt att han alldeles saknade medel till sitt och sin åldriga hustrus uppehälle.

Till stöd för sin förevarande framställning hade fångvårdsstyrelsen tillika framhållit, att Holmberg, i händelse han varit försedd med styrelsens förordnande, i likhet med andra ordinarie från fångvårdens förslagsanslag aflönade manlige vaktbetjente vid de centrala fångvårdsanstalterna för kvinnor kunnat påräkna att efter Riksdagens pröfning komma i åtnjutande af pension till belopp, motsvarande hans innehafvande lön jemte ålderstillägg tillhopa 550 kronor, utgörande det belopp, som de å riksstat uppförde vaktkonstaplar vid de centrala fångvårdsanstalterna vore berättigade att som pension åtnjuta; samt att, om ock pension till detta belopp ej borde under för handen varande omständigheter för Holmberg ifrågasättas, likväl hans långvariga, väl vitsordade tjänstgöring inom fångvården innebure skäl för att nu, då han af ålder och sjuklighet vore urståndsatt att längre tjena det allmänna, tillerkänna honom något årligt understöd, hvars storlek skäligen kunde sättas till ett belopp, motsvarande hans innehafda lön 400 kronor.

Statskontoret, som varit i ärendet hört, hade biträdt fångvårdsstyrelsens hemställan.

På grund af hvad sålunda i statsrådsprotokollet meddelats, finner utskottet sig böra förorda, att pension till begärdt belopp må Holmberg beredas, hvarvid emellertid utskottet anser det böra såsom en uttrycklig förutsättning för pensionens tillträdande angifvas, att Holmberg lemnar sin befattning vid fångvården.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att vaktkonstapeln vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping Carl August Holmberg må, derest han med innevarande års slut afgår från sin befattning vid fångvården, å allmänna indragningsstaten uppföras med rätt för honom att å sagda stat från och med år 1903 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 400 kronor.

Ang. pension
åt f. d. sergeanten
Welanders enka, E.
J. Welanders.

[2.]

8:o) Uti punkten 2 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att f. d. sergeanten vid värfvade arméns disciplinkompani Carl Johan Welanders enka *Emilie Jeanette Welanders*, född Sandvall, måtte under sin återstående lifstid, så länge hon förblefve enka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af etthundratio kronor, att utgå från och med början af år 1902.

Statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 22 november 1901 (sid. 16—17) beträffande denna framställning anfört följande:

»Hos Eders Kongl. Maj:t har f. d. sergeanten vid värfvade arméns disciplinkompani Carl Johan Welanders enka *Emilie Jeanette Welanders*, född Sandvall, uti en den 3 november 1900 dagtecknad skrift i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning, att en årlig pension af 300 kronor måtte henne beviljas. Af de utaf sökanden i ärendet ingifna handlingar inhemtas:

att sökanden är född den 25 januari 1839 och sålunda uppnått en ålder af 62 år;

att hon, som lefver under knappa omständigheter, enligt läkarebetyg är af sjukdom och allmän svaghet urständssatt att sig sjelf helt och hållet försörja;

att hennes man, som den 18 mars 1854 antagits till volontär vid Skaraborgs regemente, tjenstgjort såsom underofficer vid kronoarbetsbataljonen å Karlsborg från och med den 1 oktober 1857 till och med den 7 maj 1864 och derefter i samma egenskap vid disciplinkompaniet till den 15 oktober 1890, då han på grund af sjuklighet och deraf föranledd oförmögenhet att bestrida sin tjenstebefattning erhöll afsked från krigstjensten;

att han, som icke egt pensionsrätt i arméns pensionskassa, af

sistnämnda års Riksdag fått sig tillerkänd en årlig pension å allmänna indragningsstaten af 510 kronor eller samma belopp, som utgår till sergeant af första klassen vid armén;

samt att han den 30 augusti 1900 affidit.

Arméförvaltningen å civila departementet, som den 12 mars 1901 öfver ansökningen afgifvit underdånigt utlåtande, har hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om beviljande åt sökanden, hvilkens man icke kunnat blifva delaktig i arméns nya enke- och pupillkassa, af en årlig pension till det belopp, som i sistnämnda kassa svarade mot den hennes man af Riksdagen å allmänna indragningsstaten tillerkända sergeantpension af första klassen eller 110 kronor, att af henne från och med ingången af år 1901 tillgodonjutas, så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblefve.

Statskontoret, som lemnats tillfälle att yttra sig i ärendet, har uti skrifvelse den 23 mars 1901 ansett sig böra i underdånighet biträda arméförvaltningens förut nämnda hemställan.

I likhet med embetsverken anser jag, att en årlig pension bör åt sökanden beredas till belopp af 110 kronor, som torde lämpligen utgå från och med år 1902.»

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

9:o) Uti en den 24 sistlidne januari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 37) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att f. d. regementskommissarien Carl Johan Gustaf Müntzings enka *Maria Sofia Müntzing*, född Karlsson, måtte, så länge hon förblefve enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af två hundra sextiofem kronor, att utgå från och med början af år 1902.

*Ang. pension
åt f. d. regem-
entskommis-
sarien Münt-
zings enka, M.
S. Müntzing.*

Beträffande depna framställning har statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden ofvannämnda dag anført följande.

»Hos Eders Kongl. Maj:t har f. d. regementskommissarien vid Nerikes regemente Carl Johan Gustaf Müntzings enka *Maria Sofia Müntzing*, född Karlsson, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes genom framställning hos Riksdagen bereda sökanden

någon pension. Af ansökningen bilagda handlingar inhemtas, att sökanden är född den 15 juli 1831, att hennes man, som den 6 december 1838 utnämns till sergeant vid dåvarande lifbeväringensregementet och den 9 juli 1850 såsom löjtnant af 1:a klassen vid Dalregementet erhållit afsked ur krigstjensten, blifvit den 17 maj 1856 utnämnd till regementskommissarie vid Nerikes regemente; att han efter erhållet afsked från nämnda beställning den 21 december 1880 till sin den 15 juli 1900 inträffade död åtnjutit en för honom, enligt 1878 års Riksdags beslut, å allmänna indragningsstaten uppförd årlig pension af 1,600 kronor; samt att den efter honom upprättade bouppteckning utvisade en brist i boet af 133 kronor.

Uti afgifvet underdånigt utlåtande den 30 december 1901 har arméförvaltningen å civila departementet anført:

att f. d. regementskommissarien Müntzing icke varit delaktig i arméns nya enke- och pupillkassa;

att, då sökanden, enligt hvad arméförvaltningen inhemtat, icke heller uppbure pension från arméns gamla enke- och pupillkassa, något annat understöd af allmänna medel icke torde hafva kommit henne till del än en henne beviljad årlig pension af 75 kronor från allmänna militärenkepensionsstaten, samt

att hon, enligt hvad bouppteckningen efter mannen samt handlingarna vidfogade intyg utvisade, vore fattig och vid sin ålder af 70 år icke syntes kunna genom arbete förskaffa sig de medel, som utöfver förenämnda 75 kronor erfordrades för hennes lifsuppehälle;

hemställande arméförvaltningen, på grund häraf och i betraktande jemväl af mannens långvariga tjenstgöring, det Eders Kongl. Maj:t, med bifall till ansökningen, täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande för sökanden af en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp, som, med hänsyn till mannens tjenstställning och pension, borde bestämmas till likhet med det, hvilket från arméns nya enke- och pupillkassa utginge till enka efter kapten af andra klassen, eller 340 kronor, med afdrag af den pension utaf 75 kronor, hon åtnjöte från allmänna militärenkepensionsstaten, eller till 265 kronor, att från 1902 års ingång utgå, så länge hon förblefve enka.

Statskontoret, hvars yttrande i ärendet Eders Kongl. Maj:t genom remiss jemväl behagat inhemta, har uti afgifvet utlåtande den 10 innevarande månad biträdt arméförvaltningens berörda hemställan.»

På grund af hvad sålunda förekommit och då det, såsom departementschefen inhemtat, icke varit möjligt för sökandens man såsom regementskommissarie att bereda henne pension från arméns gamla

eller nya enke- och pupillkassa, hemstälde departementschefen, som icke hade något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra ofvanberörda framställning.

Utskottet, som med hänsyn till de i åberopade statsrådsprotokollet anförda omständigheter anser sig böra biträda Kongl. Maj:ts nu förevarande förslag, hemställer,

att Riksdagen må bifalla hvad Kongl. Maj:t uti ofvanberörda proposition föreslagit.

10:o) Kongl. Maj:t har uti en den 31 sistlidne januari aflåten proposition (n:o 38) föreslagit Riksdagen medgifva, att förre arbetaren vid Karlsborgs fästning *Gustaf Nilsson Dufva* måtte för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af två hundra kronor, att utgå från och med innevarande år.

*Ang. pension
åt f. arbetaren
G. N:son
Dufva.*

Till statsrådsprotokollet öfver landtförvarsärenden ofvannämnda dag har statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet i detta ämne anført följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 18 december 1901 har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet, med anledning af en utaf kommandanten å Karlsborgs fästning derom gjord underdånig framställning, hemstält, att Eders Kongl. Maj:t täcktes aflåta nådig proposition till Riksdagen om anvisande åt förre arbetaren vid Karlsborgs fästning *Gustaf Nilsson Dufva* af en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 200 kronor, att utgå från och med innevarande år.

Till stöd för sin framställning har kommandanten å Karlsborg anført:

att *Dufva*, hvilken enligt prestbetyg vore född den 12 juni 1823 och således 78 år gammal, varit anstald under åren 1867—1872 såsom arbetare vid fästningsbyggnaden å Karlsborg samt derefter till den 9 september nästlidet år såsom renhållare vid kommandantskapet derstädes, samt

att han under den tid af 34 år, han sålunda varit i kronans tjenst, städse med flit och pligttrohet fullgjort sina åligganden samt i allo visat en hedrande vandel, men numera, enligt läkares intyg, till följd af sin höga ålder med åtföljande krämpor i förening med ett högersidigt ljumskbråk, som han erhållit under sitt arbete vid kommandantskapet, vore urståndsatt att genom arbete förvärfva det nödtorftiga till

sitt uppehälle, till följd hvaraf han nödgats hos vederbörande fattigvårdsstyrelse för sig och sin sjuka hustru begära understöd.

Uti häröfver infor dradt och den 11 innevarande månad afgifvet underdånigt utlåtande har statskontoret tillstyrkt nådigt bifall till arméförvaltningens ofvanberörda hemställan.»

Med afseende å hvad sålunda i ärendet förekommit, och då staten icke borde undandraga sig att lemna underhåll åt en gammal och pligttrogen tjänare, sedan denne till följd af hög ålder och i tjensten ådragen sjukdom blifvit oförmögen att sjelf sörja för sitt och sin familjs uppehälle, hemställde departementschefen, det Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra ofvanberörda framställning.

Utskottet, som håller före, att staten bör åt ifrågavarande under 34 års tid i statens tjenst använde arbetare lemna understöd på hans ålderdom, i likhet med hvad exempelvis år 1900 egt rum beträffande murmästaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad Nils Johan Nilsson, samt emot det föreslagna pensionsbeloppet icke funnit anledning till erinran, hemställer,

att Kongl. Maj:ts uti ifrågavarande proposition gjorda framställning må vinna Riksdagens bifall.

Ang. pension
åt fält-
musikanten
P. A. Erland.

11:o) Uti en den 7 sistlidne februari aflåten proposition (n:o 57) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att fältmusikanten vid Vesterbottens regemente *Per Alexis Erland* måtte från och med månaden näst efter den, då han erhöle afsked från innehafvande beställning, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af tre hundra sextio kronor.

Statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har beträffande denna framställning till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden ofvannämnda dag anfört följande.

»Uti en af chefen för sjette arméfördelningen, med tillstyrkan af nådigt bifall, den 6 november sistlidet år öfverlemnad skrifvelse har chefen för Vesterbottens regemente i underdånighet hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om beviljande åt fältmusikanten vid regementet, sergeanten *Per Alexis Erland* af en årlig pension å 360 kronor från allmänna indragningsstaten, att utgå från och med innevarande år.

Af handlingarna i detta ärende inhemtas, att sergeanten *Erland*,

som är född den 3 oktober 1848, antogs till spel i nummer vid Södermanlands regemente den 23 mars 1860 och till volontär vid samma regemente den 10 december 1870, hvarefter han den 9 mars 1871 på begäran erhöll afsked ur krigstjensten; att han emellertid den 1 december 1883 inträdde i tjenst såsom fältmusikant på stat vid dåvarande Vesterbottens fältjägarkår, i hvilken beställning han, sedan nämnda kår numera organiserats till regemente, fortfarande kvarstår; samt att Erland, enligt ett af vederbörande regementsläkare afgifvet intyg, är behäftad med sjuklig krökning å båda händernas fingrar till följd af sammandragning af flathandens senhinna, hvarigenom han är urståndssatt att utöfva verksamhet såsom musikant.

Uti sitt den 27 november 1901 öfver berörda framställning afgifna underdåniga utlåtande erinrar direktionen öfver arméns pensionskassa, att Erland varit ur tjenst 12 år 8 månader och 22 dagar, samt att — enär, jemlikt § 51 i kongl. reglementet för nämnda kassa den 15 december 1893, sådan denna § lyder enligt kongl. kungörelsen den 22 december 1898, »såsom tjenstår anses inga andra år än de efter adertonde åldersåret i publik tjenst tillbragta» — Erlands tjenstetid af 6 år 6 månader 10 dagar före 18:de åldersåret således icke kunde i afseende å rätt till pension honom tillgodoräknas, i följd hvaraf och då hans sammanlagda tjenstetid efter nämnda ålder den 31 december 1901 uppginge till 22 år 6 månader 6 dagar, för honom återstode 9 år 5 månader 24 dagar för att erhålla rätt till pension från arméns pensionskassa, hvilken rätt för honom alltså, derest han kvarstode i tjenst, inträdde först den 24 maj 1911.

Direktionen upplyser derjemte, att, derest sergeanten Erland nu varit pensionsberättigad, skulle, med tillämpning af gällande bestämmelser, pension och fyllnadspension för honom hafva utgjort 360 kronor, deraf 120 kronor i 10:de klassen af arméns pensionskassa och 240 kronor från statsmedel.

Statskontoret, som jemväl, efter erhållen nådig remiss, i detta ärende sig utlåtitt, har efter inhemtande af ett genom vederbörande arméfördelningschef infordradt läkarebetyg, af hvilket framgår, att Erland vore för all framtid oduglig att tjenstgöra såsom musikant, ansett sig böra tillstyrka att, derest Eders Kongl. Maj:t skulle finna det vara af nöden, att Erland redan nu afginge från tjensten, hos Riksdagen måtte äskas pension för honom med det af direktionen för pensionskassan angifna belopp 360 kronor.»

På grund af hvad sålunda förekommit, hemstälde departementschefen, som ansåge det vara ådagalagdt, att Erland vore till vidare

tjenstgöring såsom musikanter oförmögen, och därför icke längre borde vid sin tjänst bibehållas, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra ofvanberörda framställning.

Ehuruväl Erland hvarken i afseende å lefnadsålder eller tjänstår uppfyller de fordringar, som vanligen pläga uppställas för statspensions erhållande, har utskottet likväl, då han enligt läkares intyg är för all framtid oduglig att tjänstgöra såsom musikanter, samt med hänsyn till hvad statsrådsprotokollet i öfrigt innehåller, ansett, att honom bör beredas tillfälle att med rätt till pension afgå ur krigstjensten; och får utskottet, som i afseende å pensionens belopp biträder Kongl. Maj:ts förslag, hemställa,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts uti nu ifrågakvarande proposition gjorda framställning.

Ang. pension
åt aflidne
kaptanen J. A.
F. Grahms
dotter.

12:o) Kongl. Maj:t har uti en den 21 nästlidne mars till Riksdagen aflåten proposition (n:o 78) föreslagit Riksdagen att åt aflidne kaptanen vid kongl. flottan *Johan August Fredrik Grahms* dotter *Margit* å allmänna indragningsstaten uppföra pension till belopp af 800 kronor om året, att utgå från och med den 1 mars 1902 till dess hon fyllt 18 år.

Statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet har i detta ämne till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden ofvannämnda dag anført följande:

»Vid profskjutning, som den 24 sistlidne februari för flottans räkning egde rum med en flottan tillhörig 15 cm. kanon å aktiebolaget Bofors-Gullspångs skjutbana vid Bofors, inträffade en förtidig antändning af krutladdningen med den ödesdigra påföljd, att flere personer blefvo dödade, bland dem kaptanen vid kongl. flottan *Johan August Fredrik Grahm*.

I embetsskrivelse den 7 innevarande mars har marinförvaltningen anført, att kaptanen *Grahm*, som var enkling, efterlemnadt en minderårig dotter *Margit* i sådana ekonomiska omständigheter, att marinförvaltningen ansett sig böra, till beredande af något bidrag för hennes bergning och uppfostran, göra framställning om understöd åt henne från allmänna indragningsstaten; och har marinförvaltningen till stöd för denna framställning vidare anført följande.

Kaptanen *Grahm*, som var född den 24 juni 1868 och den 18

oktober 1888 utnämndes till underlöjtnant vid kongl. flottan, befordrades den 5 april 1898 till kapten och tjänstgjorde vid sin död dels såsom kommanderad officer å marinförvaltningens artilleriafdelning, dels såsom lärare vid sjökrigshögskolan och sjökrigsskolan.

Marinförvaltningen hade inhemtat, att ställningen i boet efter den afidne utvisade en behållning af allenast omkring 7,500 kronor samt att hans ofvannämnda dotter vore född den 8 juni 1895 och jemlikt gällande reglemente för flottans pensionskassa vore berättigad till ett årligt gratial, så länge hon lefde ogift, af 255 kronor till dess hon fylde 21 år och derefter 71 kronor 25 öre.

Då berörda gratial jemte det kapital, kaptenen Graham efterlemnadt, ej försloge att bestrida hennes uppfostran och uppehälle, intill dess hon kunde sig sjelf försörja eller trädde i äktenskap, hade marinförvaltningen, med hänsyn jemväl till den framstående duglighet och osparda möda, kaptenen Graham städse ådagalagt vid utförande af de många ansvarsfulla tjänsteuppdrag, som blifvit honom anförtrodda, icke ansett sig böra föreslå ett mindre understöd än 600 kronor om året.

På grund af det sålunda anförda hemställer marinförvaltningen, att Eders Kongl. Maj:t medelst nådig proposition till innevarande års Riksdag behagade göra framställning derom, att från allmänna indragningsstaten måtte till kaptenen Grahms ifrågavarande dotter Margit få utbetalas ett årligt understöd af 600 kronor, att utgå från den 1 mars detta år, intill dess hon fyller 18 år.

Statskontoret, som den 19 innevarande mars afgifvit infordradt underdånigt yttrande i ämnet, har dervid anført, att då kaptenen Graham genom olyckshändelse förlorat lifvet under utförande af ett honom anförtrodt uppdrag i tjensten, samt staten vid sådant förhållande måste anse sig förpligtad att åt hans efterlevande minderåriga dotter bereda någon ersättning för den ekonomiska förlust henne genom fadrens död tillskyndats, statskontoret funne sig böra, i likhet med marinförvaltningen, tillstyrka aflåtande af proposition till Riksdagen om pension åt kaptenen Grahms bemälda dotter.

För egen del instämmer jag i hvad marinförvaltningen och statskontoret anført i fråga om statens skyldighet i förevarande fall. Dock anser jag det föreslagna beloppet, 600 kronor årligen, vara för litet till bestridande af kostnaden för den omkomnes dotters uppfostran och uppehälle, till dess hon uppnått 18 år, och att det därför bör höjas till 800 kronor om året.»

Ang. en inom
Första Kam-
maren väckt
motion.

I sammanhang med denna framställning har utskottet till behandling förehafvt en inom Första Kammaren af herr *G. Björlin* m. fl. väckt motion (n:o 39), hvori föreslagits, att Riksdagen ville åt affidne kaptenen vid kongl. flottan *Johan August Fredrik Grahms* dotter *Margit* å allmänna indragningsstaten uppföra en pension till ett belopp af 1,200 kronor om året, att utgå från och med den 1 sistlidne mars till dess hon fyllt 18 år.

Till stöd för denna framställning hafva motionärerna anfört följande:

»I proposition n:o 78 har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att åt affidne kaptenen vid kongl. flottan *Johan August Fredrik Grahms* dotter *Margit* å allmänna indragningsstaten uppföra pension till belopp af 800 kronor om året, att utgå från och med den 1 sistlidne mars, till dess hon fyllt 18 år.

Under hänvisning till de i det till propositionen bilagda statsrådsprotokollet omförmälda sorgliga omständigheter, då kaptenen *Grahm* ljöt döden vid utförandet af en tjensteförrättning, samt hvad i öfrigt af nämnda statsrådsprotokoll inhemtas, har jag ansett mig böra framhålla önskvärdheten af att pensionen något förhöjes. Dottern *Margit* har ännu ej fyllt sju år. Under de elfva år, som återstå, till dess hon fyller aderton år, under hvilken tid pensionen skulle åtnjutas, torde den alltså till hufvudsaklig del behöfva tagas i anspråk för hennes uppfostran. Men under vår tid kan det ifrågasättas, huruvida icke ett något högre belopp kunde behöfvas, om åt denna uppfostran skall kunna gifvas en omfattning och gedigenhet, som kan gifva den namnet god. Och en god uppfostran, så vidt penningar dertill förmå, bör staten gifva åt dottern till den förtjenstfulle man, som gaf sitt lif för staten.

Det kan anmärkas mot detta förslag, att pensionsbelopp för efterlemnade döttrar efter tjenstemän i kaptenen *Grahms* ställning hittills i regeln satts lägre. Men är det svårt att rättvist utstaka gränserna för statens pligtområde, så är det i detta fall. Det kommer alltid att handla om undantag, och om detta undantag bör blifva större eller mindre, beror det, synes det mig, uteslutande på de särskilda omständigheter för hvarje särskildt fall, som föranleda statens ingripande. I det föreliggande har man i första rummet att fästa sig vid kaptenen *Grahms* synnerligen förtjenstfulla verksamhet, betydelsen af de nya uppslag han gjort för sitt vapens fullkomnande, samt att han föll på sin post i utöfvandet af ett farligt yrke, och först i andra rummet det

förhållande, att han efterlemnadt sitt barn i späda ålder uti för hans samhällsställning behjertansvärdt knappa ekonomiska förhållanden.

Det är nog så, att den svenske krigsmannen är uppfylld af pligt-känsla mot Konung och fädernesland, samt att han därför utan prut och vacklan ställer sig på den post, der lifsfaran möter, när det gäller fosterlandets intressen. Men det säger sig ju sjelft, att om han vet, att staten, derest han stupar på sin post, ej blott sörjer öfver hans förlust, utan jemväl på ett storslaget sätt försörjer de kära han efterlemnar, så gör han sin pligt med gladt och frejdigt mod och dermed i många fall sin tjenst till ännu större heder för fosterlandet.»

Utskottet finner det vara tillbörligt, att Riksdagen, på sätt föreslaget blifvit, medgifver pension åt dottern till ifrågavarande i sitt yrke särdeles framstående officer, hvilken under utöfning af ett ansvarsfullt och farligt uppdrag i statens tjenst under synnerligen upprörande omständigheter genom olyckshändelse förlorat lifvet.

Hvad pensionsbeloppet angår, förbiser utskottet visserligen icke betydelsen af de skäl, som i motionen anförts för att detsamma må så bestämmas, att medel till erhållande af en verkligt god uppfostran icke må saknas för nämnda barn. Men då kaptenen Grahms bemälda dotter är berättigad att, så länge hon lefver ogift, erhålla från flottans pensionskassa ett årligt gratial å 255 kronor, till dess hon fyllt 21 år, samt någon afkomst väl torde kunna dragas af behållningen i hennes faders efterlemnade bo, kan utskottet icke finna annat, än att tillräcklig möjlighet till dylik uppfostrans vinnande blifver henne beredd genom en pension å det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp af 800 kronor.

Utskottet hemställer derfor,

att Riksdagen må, med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning och utan afseende å herr Björnlins m. fl. ofvanberörda motion, åt aflidne kaptenen vid Kongl. flottan Johan August Fredrik Grahms dotter Margit å allmänna indragningsstaten uppföra pension till belopp af 800 kronor om året, att utgå från och med den 1 mars innevarande år till dess hon fyllt 18 år.

13:o). Kongl. Maj:t har uti en den 21 nästlidne mars till Riksdagen aflåten proposition (n:o 79) föreslagit Riksdagen att medgifva,

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 4 Saml. 1 Afd. 11 Häft.

4

*Ang. pension
åt öfveringen-
nären A. F.
H. Sölver-
sparres enka
och barn
m. fl.*

dels att för öfveringenjören Arent Fredrik Herman Silfversparres enka *Oktavia Elisabet Silfversparre*, född Videbeck, och makarna Silfversparres barn, sönerna *Karl Arent*, *Varner Arent*, *Arent Vilhelm*, *Klas Arent*, *Gustaf Arent* och *Per Arent Oktavius* samt döttrarna *Märta Elisabet* och *Eva Nadeschda Maria*, för bokhållaren Nils Nilsson Thürings enka *Johanna Sofia Thüring*, född Johansson, och makarna Thürings barn, sönerna *Johan Julius*, *Faust Leif Ireneus* och *Paul Alf Sylvius* samt dottern *Rut Elsa Maria*, för verkstadsarbetaren Frans Vilhelm Erlandssons enka *Anna Maria Erlandsson*, född Sandberg, och makarna Erlandssons son *Frans Göte* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras årliga pensioner, att från och med den 1 mars 1902 utgå till en hvar af enkorna, så länge hon lefde ogift, och till ett hvar af barnen, till dess detsamma uppnått 18 års ålder, med följande belopp, nemligen till Silfversparres enka med 1,000 kronor och till ett hvar af makarna Silfversparres barn med 400 kronor, till Thürings enka med 500 kronor och till hvar och ett af makarna Thürings barn med 200 kronor samt till Erlandssons enka med 400 kronor och till makarna Erlandssons son med 200 kronor; dels att för det barn, hvarmed enkan Thüring vore hafvande, måtte, derest det med lif framföddes, likaledes å allmänna indragningsstaten uppföras årlig pension till belopp af 200 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder det blifvit med lif framfödt, till dess det uppnått 18 års ålder, dels ock att för verkstadsarbetaren *Carl Petter Svanström* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af 300 kronor, att utgå under hans återstående lifstid, räknadt från och med den 1 mars 1902.

Vid föredragning af detta ärende har statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 21 mars innevarande år anført följande:

»Vid samma profskjutning vid Bofors den 24 sistlidne februari, då kaptenen Graham, enligt hvad jag under nästföregående punkt omförmält, genom olyckshändelse omkom, dödades äfven i aktiebolaget Bofors-Gullspångs tjänst varande bokhållaren Nils Nilsson Thüring och verkstadsarbetaren Frans Vilhelm Erlandsson, hvarjemte mer eller mindre svårt sårades en del andra personer, af hvilka sedermera verkstadsarbetaren Johan David Nyström och öfveringenjören Arent Fredrik Herman Silfversparre till följd af skadorna affidit, äfvensom verkstadsarbetaren Carl Petter Svanström genom amputation, föranledd af erhållna skador, förlorat sin venstra arm och sålunda blifvit invalid för framtiden.

Uti skrifvelse den 7 innevarande mars har marinförvaltningen, med anmälan härom, vidare anfört följande.

Då den profskjutning, vid hvilken berörda olyckshändelse egt rum, verkstälts med kronan tillhörig materiel och för kronans räkning, hade marinförvaltningen ansett billighet och rättvisa fordra, att staten trädde emellan för att i någon mån lindra de sorgliga följderna af den skedda olyckan. Marinförvaltningen hade i sådant hänseende ansett, att ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten skulle vara den lämpligaste formen för den lindring, staten borde bereda de af olyckan träffade familjerna.

Marinförvaltningen hade inhemtat:

beträffande öfveringenjören *Silfversparre*, att han var född år 1856 och hos bolaget åtnjöt, förutom fri bostad, en årlig lön af 6,500 kronor jemte s. k. tantième, samt att han såsom sterbhusdelegare efterlemnad enkan Oktavia Elisabet Videbeck, född den 16 december 1854, och följande åtta barn, nemligen Märta Elisabet, född den 10 december 1887, Karl Arent, född den 26 maj 1889, Varner Arent, född den 2 september 1890, Arent Vilhelm, född den 13 januari 1892, Klas Arent, född den 19 augusti 1893, Gustaf Arent, född den 11 juli 1895, Eva Nadeschda Maria, född den 4 februari 1898, samt Per Arent Oktavius, född den 25 september 1900;

beträffande bokhållaren *Thüring*, att han var född år 1869 och hos bolaget åtnjöt en årlig inkomst af omkring 1,400 kronor, samt att han såsom sterbhusdelegare efterlemnad enkan Johanna Sofia Johansson, född den 17 november 1862, jemte följande fyra barn, nemligen: Johan Julius, född den 18 maj 1888, Faust Leif Ireneus, född den 30 juli 1896, Paul Alf Sylvius, född den 13 augusti 1898, och Rut Elsa Maria, född den 14 juli 1900;

beträffande verkstadsarbetaren *Erlandsson*, att han var född år 1873 och hos bolaget åtnjöt, förutom fri bostad, en årlig inkomst af omkring 1,200 kronor samt att han såsom sterbhusdelegare efterlemnad enkan Anna Maria Sandberg, född den 10 augusti 1878, och sonen Frans Göte, född den 27 januari 1901;

beträffande verkstadsarbetaren *Nyström*, att han var född år 1875 och hos bolaget åtnjöt omkring 1,100 kronors årlig inkomst jemte hyresersättning samt att han såsom sterbhusdelegare efterlemnad sin fader, smeden Karl Gustaf Gustafsson Nyström, född 1842, och dennes hustru Maria Charlotta Värme, född 1845; samt

beträffande verkstadsarbetaren *Svanström*, att han vore född år 1854 och hos bolaget åtnjutit, förutom fri bostad, en årlig inkomst af

omkring 2,200 kronor, samt att hans familj utgjordes af hustru och makarnes två minderåriga barn jemte en år 1879 född dotter af mannens föregående gifte.

Ofvannämnda bokhållare och arbetare vore, enligt hvad marinförvaltningen inhemtat, olycksfallförsäkrade, på grund hvaraf understöd en gång för alla vore att påräkna för deras familjer; men dessa understöd vore, efter hvad marinförvaltningen erfarit, ej af den storlek, att derigenom kunde för framtiden afvärjas ekonomiska bekymmer för de af olyckan drabbade.

Beträffande verkstadsarbetaren Nyström, som afled ogift, hade marinförvaltningen icke ansett någon framställning böra göras.

Hvad deremot vidkomme familjerna efter öfriga genom olyckshändelsen dödade personer samt den skadade arbetaren Svanström ansåge marinförvaltningen staten icke böra i ett fall sådant som det föreliggande undandraga sig att lemna något skadestånd till dem, som närmast hade att bära de ekonomiska följderna af den timade olyckan, hvarför marinförvaltningen hemstälde, att Eders Kongl. Maj:t medelst nådig proposition till innevarande års Riksdag behagade göra framställning derom, att en hvar af nedannämnda personer måtte från allmänna indragningsstaten få uppbära i årligt understöd följande belopp, nemligen:

enkan Oktavia Elisabet Silfversparre, född Videbeck ..... kr. 1,000: —

hennes barn:

Märta Elisabet	»	200: —
Karl Arent	»	200: —
Varner Arent	»	200: —
Arent Vilhelm	»	200: —
Klas Arent	»	200: —
Gustaf Arent	»	200: —
Eva Nadeschda Maria	»	200: —
Per Arent Oktavius	»	200: —
enkan Johanna Sofia Thüring, född Johansson	»	500: —

hennes barn:

Johan Julius	»	100: —
Faust Leif Ireneus	»	100: —
Paul Alf Sylvius	»	100: —
Rut Elsa Maria	»	100: —

enkan Anna Maria Erlandsson, född Sandberg	kr.	400: —
hennes son Frans Göte	»	100: —
verkstadsarbetaren Carl Petter Svanström	»	300: —

hvilka understöd borde från den 1 mars innevarande år utgå, hvad enkorna beträffade, så länge de förblefve i sitt nuvarande enkestånd, hvad barnen anginge, intill dess hvar och ett af dem fyllt 18 år, och till arbetaren Svanström under hans återstående lifstid.

Statskontoret har i häröfver infordradt, den 19 innevarande mars afgifvet underdånigt utlåtande förklarar sig dela marinförvaltningens uppfattning både om hvad uti ett fall sådant som det nu föreliggande måste anses vara statens pligt och om sättet, hvarpå denna pligt lämpligast borde uppfyllas, samt, i anledning af hvad uti ärendet blifvit meddeladt och föreslaget, hemställt om aflåtande af proposition till Riksdagen om pensioner å allmänna indragningsstaten för enkan Silfversparre och hennes barn, enkan Thüring och hennes barn, enkan Erlandsson och hennes son samt verkstadsarbetaren Svanström, till belopp och under vilkor, som af marinförvaltningen föreslagits.

Lika med marinförvaltningen och statskontoret anser jag statens pligt att i förevarande fall träda emellan vara tydlig och klar, helst de vid profskjutningen dödade eller skadade måste anses hafva vid olycks-tillfället varit i statens tjänst använda. Hvad de föreslagna pensionsbeloppen angår, har jag i fråga om pensionerna för de tre enkorna och för verkstadsarbetaren Svanström icke något att erinra; men för barnen anser jag de föreslagna beloppen böra höjas, så att de må kunna något närmare motsvara de verkliga kostnaderna för barnens uppfostran och uppehälle. I sådant syfte synas de föreslagna pensionerna lämpligen böra höjas för Silfversparres barn till 400 kronor åt hvarje och för de öfriga barnen till 200 kronor åt hvarje.

Enligt ett, efter det marinförvaltningens och statskontorets yttranden afgåfvos, mig tillhandakommet läkarebetyg, befinner sig enkan Thüring i hafvande tillstånd, och väntas barnet blifva framfödt under nästkommande maj månad. Då uppenbarligen detta ännu ofödda barn bör, derest det med lif framfödes, ega samma rätt till pension som enkan Thürings förut omnämnda barn, anser jag, att det bör tilläggas pension till lika belopp som dessa, att utgå från och med månaden efter den, hvarunder det blifvit med lif framfödt, till dess det fyller 18 år.»

Då, på sätt i statsrådsprotokollet meddelats, ifrågavarande prof-

skjutning egt rum med kronan tillhörig materiel och för flottans räkning, ehuru på en för ändamålet upplåten skjutbana, tillhörig ett enskildt bolag, och med anlåtande af biträde från personer, anställda i sagda bolags tjenst, samt skjutningen alltså varit anordnad af staten genom dess myndigheter och icke af berörda bolag, anser utskottet det böra tillkomma staten att för ofvan uppräknade efterlevande till de vid olyckstillfället dödade personer samt för förenämnde vid samma tillfälle skadade arbetare bereda pensioner; och har utskottet emot Kongl. Maj:ts i sådant hänseende framlagda förslag icke funnit anledning till erinran, till följd hvaraf utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts uti nu ifrågavarande proposition gjorda framställningar må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
åt landskans-
listen A. M. E.
Lauriér.

14:o) Kongl. Maj:t har uti en den 7 februari innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (n:o 31) föreslagit Riksdagen medgifva, att landskanslisten i Malmöhus län *Axel Magnus Eduard Lauriér* måtte för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked.

Af statsrådsprotokollet öfver civilärenden ofvannämnda dag inhemtas följande:

Landskanslisten i Malmöhus län *Axel Magnus Eduard Lauriér* hade uti en till Kongl. Maj:t stäld, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län insänd ansökning anhållit om beredande åt sökanden vid afskedstagandet af en årlig pension å 1,000 kronor, motsvarande den lön med ålderstillägg han åtnjöte.

Af handlingarne i ärendet inhemtades, att *Lauriér*, som vore född den 7 juli 1846, den 1 april 1867 antagits till e. o. landskontorist i Malmöhus län och den 16 november 1878 att från 1879 års ingång vara landskanslist i samma län och att han, som på grund af sjukdom åtnjutit tjenstledighet allt sedan den 27 november 1895, enligt ett af medicine doktorn *Johan Holmström* den 28 december 1901 utfärdadt läkarebetyg, i följd af synnervsatrofi vore fullständigt blind och att ingen förbättring vore möjlig.

För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att, då *Lauriér*s tjenst under flera år uppehållits af vikarie och någon utsigt, att *Lauriér* skulle kunna återinträda i tjenstgöring, uppenbarligen icke förefunnes, men uppehållandet genom vikarie af en tjenst af ifrågavarande slag uteslöte möjligheten, att vikarien, hvilken ofta måste om-

bytas, förvärfvade den erfarenhet och rutin, som för tjenstens behöriga skötande vore af väsentlig betydelse, och alltså vore för arbetet hos länsstyrelsen i hög grad menligt, Kongl. Maj:t måtte förklara Lauriér berättigad att från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhöle afsked från landskanslisttjensten, åtnjuta pension till belopp af 1,000 kronor för år.

Efter härå erhållen remiss hade statskontoret inkommit med utlåtande af den 23 sistlidne januari och deruti — jemte tillkännagifvande, att sökanden egde att under tjenstledighet för sjukdom uppbära lönen 700 kronor och ålderstillägg dertill 300 kronor eller alltså tillhopa 1,000 kronor för år räknadt — anført att, då sökanden först omkring tio år härefter skulle uppnå den lefnads- och tjenstålder, som enligt kongl. bref den 1 juni 1877 berättigade civil tjensteman till pension å allmänna indragningsstaten, statskontoret ansåge sig, med afseende å hvad i ärendet förekommit och Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført, böra hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes aflåta proposition till Riksdagen om beviljande af pension åt landskanslisten Lauriér till ett hans lön jemte ålderstillägg motsvarande belopp af 1,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori afsked från landskanslistbefattningen blefve Lauriér beviljad.

Med afseende å hvad sålunda upplysts, anser utskottet tillfälle böra beredas Lauriér att afgå ur tjensten mot åtnjutande af pension, och torde, vid det förhållande att Lauriér, om han qvarstår i tjensten intill dess han om ungefär 10 år blifver pensionsberättigad, under tiden eger uppbära i lön och ålderstillägg årligen 1,000 kronor, samt derefter enahanda belopp i pension, pensionens belopp icke nu böra sättas lägre än till 1,000 kronor, på sätt Kongl. Maj:t jemväl föreslagit. Utskottet hemställer derfor,

att Kongl. Maj:ts uti nu ifrågavarande proposition gjorda framställning må af Riksdagen bifallas.

15:o) Uti punkten 3 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att uppsyningsmannen vid Upsala hospital Karl Johan Walls enka *Lovisa Charlotta Wall*, född Söderqvist, måtte från och med februari månad 1901 och så länge hon förblefve enka få å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 350 kronor.

*Ang. pension
åt uppsynings-
mannen K. J.
Walls enka,
L. Ch. Wall.
[3.]*

I fråga om de skäl föredragande departementschefen anført till

stöd för denna framställning får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 16 december 1901 (bil. till tionde hufvudtiteln sid. 18—19).

Utskottet, som funnit ifrågavarande framställning böra till bifall förordas, hemställer,

att Kongl. Maj:ts nu förevarande förslag må af Riksdagen bifallas.

Ang. ålderdomsunderstöd för ritaren N. O. Björkman. [4].

16:o) Uti punkten 4 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att ritaren vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, artisen *Nils Otto Björkman* måtte från och med månaden näst efter den, under hvilken han upphört att aflönas af institutets medel, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årligt ålderdomsunderstöd till belopp af 800 kronor.

Beträffande de till stöd för denna framställning förebragta skäl tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 29 november 1901 (bil. till tionde hufvudtiteln sid. 21—22).

Utskottet, som anser det ifrågasatta ålderdomsunderstödet böra beredas *Björkman*, hvilken alltsedan 1869 vid institutet utfört ett väl vitsordadt arbete, för hvilket han uppburit ersättning af statsmedel, får med hänsyn härtill och då understödets föreslagna belopp, som utgör två tredjedelar af hans årsarfvode, icke gifvit utskottet anledning till erinran, hemställa,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning.

Ang. pension för teckningsläraren P. O. N. Boisen. [5].

17:o) Under punkten 5 af denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit, att teckningsläraren vid allmänna läroverket i Ystad *Peter Outzen Nannested Boisen* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljad från befattningen såsom lärare i teckning vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till ett belopp af 600 kronor.

I fråga om de till stöd för denna framställning anförda skäl hän-

visas till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 29 november 1901 (bilagan till tionde hufvudtiteln sid. 23).

Enär Boisen uppnått 65 års ålder samt under 35 år tjenstgjort såsom teckningslärare, anser utskottet pension böra honom beredas, i likhet med hvad förut upprepade gånger beträffande teckningslärare vid allmänna läroverken egt rum, och torde pensionens belopp, i öfverensstämmelse med hvad förut skett, böra bestämmas till likhet med den uppburna aflöningen å stat, hvilken för Boisen uppgått till 600 kronor. Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

18:o) Kongl. Maj:t har under punkten 6 af tionde hufvudtiteln föreslagit, att lärarinnorna vid statens normalskola för flickor *Gertrud Elisabeth Leontine Casselli* och *Carolina Söderström* måtte hvardera från och med månaden näst efter den, i hvilken hon entledigades från sin nuvarande befattning såsom lärarinna vid nämnda skola, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årliga pensioner till belopp af 1,000 kronor för dem hvar.

Ang. pensioner för lärarinnorna G. E. L. Casselli och C. Söderström.
[6.]

Angående föredragande departementschefens framställning i detta ämne hänvisar utskottet till sistomförmälda statsrådsprotokoll (bilagan till tionde hufvudtiteln sid. 24—25).

Utskottet, som emot denna Kongl. Maj:ts framställning icke funnit något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning.

19:o) Uti punkten 7 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma *Erik August Zotterman* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han blefve från sin nuvarande befattning entledigad, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,400 kronor, med vilkor dock, att, derest han framdeles skulle erhålla anställning med aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalter

Ang. pension för föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma E. A. Zotterman.
[7.]

för döfstumma, pensionen skulle för den tid, sålunda vunnen anställning varade, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfversköte det till Zotterman nu utgående årsarfvodet.

Beträffande denna framställning innehåller statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 29 november 1901 följande:

Föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma Erik August Zotterman hade hos Kongl. Maj:t anhållit, att, enär anstaltens verksamhet enligt Kongl. Maj:ts beslut den 17 augusti 1900 skulle upphöra med slutet af vårterminen 1902, Kongl. Maj:t täcktes till 1902 års Riksdag framlägga proposition om beviljande åt honom af en årlig pension att utgå under hans återstående lifstid från och med månaden näst efter den, då hans tjenstgöring vid anstalten upphörde.

Af handlingar, som fogats vid berörda ansökning, inhemtades: att Zotterman vore född den 16 november 1844; att han, som den 3 juni 1868 aflagt folkskolelärareexamen, under omkring tre år skött folkskoleläraretjenst och omkring 2½ år underlärarebefattning vid folkskolelärarseminariets i Upsala öfningsskola samt vidare tjenstgjort dels från den 23 januari 1873 till den 1 april 1878 såsom lärare vid allmänna institutet för döfstumma och blindas i Manilla och dels från och med sistnämnda dag såsom föreståndare och förste lärare vid ofvannämnda läroanstalt i Vadstena och således den 31 augusti 1902, då hans bestyr för anstaltens räkning ansåges komma att upphöra, verkat såsom döfstumlärare under 29 år 7 månader, deraf 24 år 5 månader i sin nu innehafvande befattning, med hvilken förenats uppdrag för honom att vara anstaltens räkenskapsförare och kassaförvaltare samt direktionsens sekreterare; samt att hans tjenstgöring blifvit af vederbörande väl vitsordad och att han särskildt erhållit intyg om ådagalagdt synnerligt nit och framstående skicklighet i sin nuvarande befattning.

Direktionen öfver läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma, som till Kongl. Maj:t öfverlemnade förevarande ansökning, hade förordat densamma och dervid tillstyrkt, att pensionens belopp måtte, i likhet med hvad som vore stadgadt för lärarne vid Manilla döfstummskola, bestämmas till 80 procent af Zottermans arfvode.

Statskontoret, som, på grund af remiss den 4 november 1901 afgifvit utlåtande i ärendet, hade jemväl förordat ansökningen och till stöd deraf anförde följande.

Zottermans arfvode hade enligt kongl. bref den 1 februari 1878

faststälts till 3,000 kronor för år och hade enligt särskilda beslut för hvar och ett af de följande åren utgått med enahanda belopp. Enligt kongl. bref den 7 juni 1901 egde direktionen till arfvode åt föreståndaren för vårterminen 1902 samt för hans arbete efter undervisningens slut i den för anstaltens fullständiga afveckling och slutredovisning disponera 2,000 kronor. Då, såsom direktionen erinrat och upplyst, Zotterman svårligen skulle kunna med utsigt till framgång egna sig åt annan inkomstbringande verksamhet samt han för sin och sin familjs bergning alltså vore hänvisad till den pension, som kunde varda honom tillagd, och då Zotterman vid tiden för sin ofrivilliga afgang från föreståndare- och förste lärarebefattningen komme att hafva hunnit en lefnadsålder, hvilken visserligen icke uppginge till den för statens tjenstemän vanliga pensionsåldern, men dock öfverstege den, vid hvilken folkskolelärare erhöle hel pension, ansåge sig statskontoret, med fästadt afseende ej mindre å det förhållande, att Zotterman under hela sin 25-åriga anställning såsom föreståndare och förste lärare icke kommit i åtnjutande af ålderstillägg, än äfven å de i ärendet framhållna omständigheter, böra för sin del förorda det af direktionen föreslagna pensionsbeloppet.

Utskottet finner väl, att, med anledning af hvad i statsrådsprotokollet anförts, pension af statsmedel bör beredas Zotterman, då den läroanstalt, han nu förestår, med vårterminen detta år kommer att upphöra. Men då pensionen för den vid indragna läroanstalten i Skara för öfveråriga döfstumma anstälde föreståndaren Per Aron Borg, hvilkens lön i likhet med Zottermans uppgått till 3,000 kronor, år 1899 bestämts till allenast 1,500 kronor, synes pensionen för Zotterman böra i någon mån nedsättas under det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, ehuru väl Zotterman med hänsyn till att han är till lefnadsåren äldre och har längre tjenstetid än Borg samt under 18 år längre än denne varit föreståndare för dylik anstalt, torde böra erhålla en något högre pension än Borg. Utskottet har dervid ansett, att ett pensionsbelopp å 2,000 kronor skulle vara efter förhållandena lämpligt afvägdt, och får utskottet, med anledning häraf, hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma *Erik August Zotterman* må från och med månaden näst efter den, i hvilken han varder från sin nuvarande befattning entledigad,

för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,000 kronor, med vilkor dock, att, derest han framdeles skulle erhålla anställning med aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalter för döfstumma, pensionen skall för den tid, sålunda vunnen anställning varar, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfverskjuter det till Zotterman nu utgående årsarfvodet.

Ang. pension
för lärarinnan
E. A. Thim.
[8.]

20:o) Uti punkten 8 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att första lärarinnan vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma *Emma Amanda Thim* måtte från och med månaden näst efter den, under hvilken hon blefve från sin nuvarande befattning entledigad, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 900 kronor, med vilkor dock, att, derest hon framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalter för döfstumma, pensionen skulle för den tid, sålunda vunnen anställning varade, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfversköte det nu till henne utgående årsarfvodet.

Utskottet får, beträffande motiveringen för detta förslag, hänvisa till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 29 november 1901 (bilagan till tionde hufvudtiteln sid. 27—28).

Utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
för professorn
R. Rubenson.

21:o) Uti den 28 sistlidne februari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 70) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt, professorn *Robert Rubenson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljad från befattningen såsom föreståndare för anstalten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension med ett belopp af 4,000 kronor årligen.

Beträffande denna framställning innehåller statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden sistnämnda dag följande:

Föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt, professorn Robert Rubenson hade med förmälan, att han, som vore född den 10 april 1829, sålunda uppnått en ålder af nära 73 år, att han från år 1870, då han erhållit förordnande att vara extra ordinarie adjunkt i meteorologi vid Upsala universitet, eller under en tidrymd af 32 år oafbrutet varit i statens tjenst, att, derest hans tjenstetid, såsom syntes honom icke vara obilligt, finge räknas från år 1865, då de s. k. timobservationerna vid Upsala observatorium, hvilka han på uppdrag af observatoriets dåvarande prefekt ledt och öfvervakat, tagit sin början, han innehade en tjenstetid af 37 år samt att han för närvarande vore af sjukdom oförmögen till tjenstgöring, hos Kongl. Maj:t anhållit att vid undfående af sökt afsked komma i åtnjutande af pension i likhet med naturhistoriska riksmuseets intendent.

Öfver denna, af åldersbevis, tjensteförteckning och läkarebetyg åtföljda ansökning hade vetenskapsakademien den 8 januari 1902 sig yttrat och dervid på det varmaste förordat bifall till densamma med intygande, att Rubenson under den tid af 25 år, som han varit föreståndare för den meteorologiska centralanstalten, städse med stort intresse och framgång verkat i anstaltens och vetenskapens tjenst.

Efter remiss hade statskontoret i skrifvelse den 27 januari 1902 anfört följande: Då föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt uppbyure aflöning, som enligt vid 1876 års riksdag antagen stat utginge med lön, 4,000 kronor, och tjenstgöringspenningar, 1,000 kronor, jemte rätt att efter vissa års tjenstgöring komma i åtnjutande af två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, till tjenstgöringspenningarne, skulle Rubenson, derest han uppnått den för civile tjenstemäns pensionsrätt genom kongl. bref den 1 juni 1877 stadgade åldern af 65 lefnads- och 35 tjenstår, nu egt att vid afskedstagandet förklaras berättigad uppbära pension å allmänna indragningsstaten till lörens belopp eller 4,000 kronor. Men som Rubenson icke kunde anses räkna tjenstår från längre tid tillbaka än år 1870, då han förordnats att vara extra ordinarie adjunkt vid Upsala universitet, fattades ännu i nämnda minimi-tjenstålder flera år, hvarför statskontoret funne sig förhindradt att för det dåvarande till bifall förorda ansökningen.

Sedan tillfälle lemnats vetenskapsakademien att yttra sig med anledning af hvad statskontoret sålunda anfört, hade akademien i skrifvelse den 12 februari 1902 yttrat: Ehuru akademien ansåge det obestriddigt, att Rubenson derigenom, att han under åren 1865—1869 ledt och öfvervakat de s. k. timobservationerna vid Upsala observatorium, gjort vetenskapen och Upsala universitet samt dermed äfven svenska

staten en lika så stor och viktig tjänst, som om han t. ex. varit anställd såsom docent vid universitetet, kunde akademien dock ej annat än erkänna befogenheten af det skäl, som förmått statskontoret att afstyrka bifall till Rubensons ansökan. Under sådana förhållanden och då med hänsyn till Rubensons höga ålder samt den sjukdom, hvaraf han lede — enligt det vid ansökningen fogade läkarebetyg arterio-scleros + emphysem — ingen utsigt finnes för att han skulle blifva återställd till helsan, så att han kunde återtaga sin tjänstgöring vid meteorologiska centralanstalten, då vidare billighetsskäl syntes tala för att den ofvannämnda tjänstgöringen vid Upsala observatorium under åren 1865—1869 räknades Rubenson till goda samt då det slutligen vore synnerligen ofördelaktigt för den meteorologiska centralanstalten, om föreståndareplatsen under ytterligare en tid af tre år skulle skötas af en tillförordnad chef, hvarmed äfven skulle följa provisoriska anordningar med afseende på den öfriga personalen, anhölle akademien, att Kongl. Maj:t täcktes till 1902 års Riksdag framställa proposition om beviljande åt Rubenson af en årlig pension å 4,000 kronor.

Efter erhållen befallning att å nyo i detta ärende afgifva utlåtande, hade statskontoret i skrifvelse den 20 februari 1902 anført, att statskontoret, med afseende å hvad som blifvit af vetenskapsakademien anfördt och upplyst, icke hade något att erinra mot bifall till akademiens framställning.

I betraktande af professor Rubensons höga ålder och sjuklighet samt då ingen utsigt finnes för att han skall blifva så återställd till helsan, att han skall kunna återtaga sin tjänstgöring, anser utskottet, att, oafsedt hans tjänstetid enligt statskontorets erinran icke bör räknas längre tillbaka än från år 1870, pension nu bör honom beredas, och har utskottet icke funnit anledning till anmärkning mot det föreslagna pensionsbeloppet, som motsvarar hans aflöning, med bortseende från tjänstgöringspenningar och till dem hörande ålderstillägg. Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må bifalla hvad Kongl. Maj:t uti nu ifrågavarande proposition föreslagit.

22:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts under punkten 9 af denna hufvudtitel gjorda framställning hemställer utskottet,

att å allmänna indragningsstaten må för år 1903 anvisas ett anslag å 10,000 kronor, att, enligt de

Ang. understöd åt äldre behöfvande folkskollärare.

[9.]

närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 350 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligt skött sin tjenst, men derifrån erhållit afsked före år 1867.

23:o) Kongl. Maj:t har uti punkten 10 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen, att å allmänna indragningsstaten måtte för år 1903 anvisas och till Kongl. Maj:ts disposition ställas ett anslag af 19,400 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjenstgjort, afgått från tjensten utan att erhålla understöd enligt reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda vilkor och bestämmelser i öfrigt, som beträffande det för år 1902 uti förevarande afseende beviljade anslag blifvit af Riksdagen stadgade, nemligen:

Ang. understöd åt äldre behöfvande småskolelärare m. fl.
[10.]

att lärares eller lärarinnas tjenstgöring afslutas så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjensten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst femtiofem år;

att han eller hon styrktes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst finge meddelas, bestämdes till 100 kronor årligen; samt

att Kongl. Maj:t skulle ega att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befunnas erforderliga.

Beträffande denna framställning har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 5 december 1901 anfört följande:

»För att bereda ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjenstgjort, afgått från tjensten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under vissa angifna vilkor och bestämmelser i öfrigt, anvisade 1901 års Riksdag å allmänna indragningsstaten för år 1902 och stälde till Eders Kongl. Maj:ts disposition ett anslag af 19,400 kronor.

Vid underdånig anmälan den 21 juni 1901 af detta Riksdagens beslut behagade Eders Kongl. Maj:t enligt utfärdad kungörelse förordna: att lärare vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare vid folkskola, som, efter att hafva tjenstgjort vid någon af här omförmälda skolor under sammanlagdt minst femton års tid, afgått från tjensten före utgången af år 1891 samt vore minst femtiofem år gammal och i behöfvande omständigheter, finge till skolrådet i den församling, der han senast varit som lärare anställd, före den 1 mars 1902 ingifva till Eders Kongl. Maj:t stäld underdånig ansökan om understöd af nämnda anslag, åtföljd af vederbörliga intyg rörande ålder, af lagda kunskapsprof och tjenstgöring uti ifrågavarande skolor samt nuvarande sysselsättning, hemvist, frejd och lefnadsvillkor, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett vid kungörelsen fogadt formulär;

att skolrådet hade att senast den 15 april 1902 till vederbörande domkapitel insända ansökningshandlingarna tillika med intyg, huruvida sökanden oförvitligt skött sin tjenst under den tid, han inom församlingen tjenstgjort; samt

att de till domkapitlet i detta ämne inkomna handlingar skulle jemte domkapitlets egna underdåniga utlåtande till Eders Kongl. Maj:t insändas före den 15 maj 1902;

och skulle hvad sålunda blifvit stadgadt angående lärare gälla äfven beträffande lärarinnor.»

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må bifalla hvad Kongl. Maj:t uti förevarande afseende nu föreslagit.

Ang. pension
för vakt-
mästaren P.
Sundqvist.
[11.]

24:o) Uti punkten 11 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Östersund *Per Sundqvist* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han frånträdde befattningen såsom vaktmästare vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 500 kronor årligen.

Beträffande de skäl, som till stöd för denna framställning anförts, hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 4 sistlidne januari (bil. till tionde hufvudtiteln sid. 30—31.)

Under erinran, att Riksdagen år 1901 beviljat pension till enahanda

belopp som det nu föreslagna, eller 500 kronor, åt vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vesterås C. J. Johansson, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

25:o) Kongl. Maj:t har uti punkten 12 under tionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen medgifva, att nivellören vid rikets allmänna kartverk *Frans Oscar Aurell* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han afginge från sin tjänstebefattning vid kartverket, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 2,000 kronor.

Ang. pension för nivellören vid rikets allmänna kartverk F. O. Aurell.
[12.]

Angående departementschefens framställning hänvisas till det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 22 november 1901 (sid. 33—36.)

Utskottet anser sig böra förorda, att pension må beredas Aurell, och håller utskottet före, att, då Aurell i den maktpåliggande befattningen såsom nivellör tillryggalagt en lång, väl vitsordad tjänstebana och nu lider af, bland annat, börjande grå starr, samt med hänsyn till hvad statskontoret i ämnet anfört, pensionens belopp bör i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag bestämmas till 2,000 kronor. Utskottet får därför hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

26:o) Sedan Kongl. Maj:t uti en till Riksdagen den 31 sistlidne januari aflåten proposition (n:o 29), under återopande af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden samma dag föreslagit Riksdagen att medgifva, att kommissionslandmätaren i Örebro län *Carl August Andersson* måtte från och med månaden näst efter den, då afsked från tjänsten blefve honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 800 kronor, har till utskottet öfverlemnats en till statsrådet och chefen för jordbruks-

Ang. pension åt kommissionslandmätaren C. A. Andersson.

departementet stäld skrifvelse, deruti landtmäteristyrelsen meddelat, att bemäde Andersson den 6 i denna månad aflidit.

Under sådant förhållande lärer frågan om beviljande af den föreslagna pensionen hafva förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

Ang. pension
till f. d. af-
vittringsstyres-
mannen K.
Widmarks
enka, V. A.
Widmark.

27:o) Uti punkten 13 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att f. d. afvittringsstyresmannen i Vesterbottens län Karl Widmarks enka *Vendla Augusta Widmark*, född Bergqvist, måtte, så länge hon förblefve enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med ingången af år 1902.

[13.]

Beträffande de till stöd för denna framställning åberopade skäl hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 29 november 1901 (bil. till tionde hufvudtiteln (sid. 37—39).

Utskottet, som anser sig böra tillstyrka Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må bifalla hvad Kongl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit.

Ang. pension
för C. H. J.
von Feilitzens
enka R. C. E.
von Feilitzen.

28:o) Uti punkten 14 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att Carl Henrik Jobst von Feilitzens enka *Rosa Clementina Eugenia von Feilitzen*, född Stålhammar, måtte, så länge hon förblefve enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor, att utgå från och med ingången af år 1902.

[14.]

Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har beträffande denna framställning till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 29 november 1901 anfört följande:

»Uti en till Eders Kongl. Maj:t stäld skrift har svenska mosskulturforeningen i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om beviljande af ett årligt anslag å 1,500 kronor till aflidne föreståndaren för kemiska stationen i Jönköping m. m. Carl Henrik Jobst von Feilitzens enka Rosa Clementina Eugenia von Feilitzen, född Stålhammar.

Af ansökningen med dervid fogade handlingar inhemtas: att von Feilitzen, som, född den 22 septemher 1840, år 1863 antagits till auskul-

tant vid kommerskollegii bergsafdelning, efter år 1866 aflagd bergsexamen egnat sig åt enskild verksamhet samt i slutet af år 1885 blifvit af Jönköpings läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott utsedd till föreståndare för den då inrättade kemiska stationen i Jönköping; att han intill sitt den 4 april innevarande år timade frånfalle fortfarande innehåft nämnda syssla; att enligt den efter honom upprättade boupp-teckning behållningen i boet utgjort 3,018 kronor 4 öre; att han såsom sterbhusdelegare efterlemnad, jemte enkan, två söner och två ogifta döttrar, samtliga till myndig ålder komna, samt att enkan, som är född år 1845, enligt ett af förste stadsläkaren i Jönköping G. Engstrand utfärdadt läkarebetyg, i många år lidit af alltmera tilltagande döfhet och i följd deraf är förhindrad att bidra till sitt uppehälle.

Till stöd för sin anhållan har föreningen åberopat den banbrytande verksamhet, von Feilitzen såsom stiftare och ledare af svenska mosskulturföreningen utöfvat för befrämjandet af mossodlingar inom landet.

Till följd af nådig remiss har statskontoret den 21 nästlidne oktober afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och deruti anført, att, då von Feilitzen hvarken vid dödsfallet eller, såvidt handlingarne utvisade, dessförinnan varit i någon statens tjänst anställd, den föreliggande frågan, såsom ju också tydligen i ansökningen förutsattes, måste bedömas från helt andra synpunkter än dem, som plägade vara de afgörande, då framställning af Eders Kongl. Maj:t gjordes till Riksdagen om pension åt enka eller barn efter någon, som egnat sitt lifs verksamhet åt statens tjänst utan att hafva kunnat vid dödstillfället efterlemna åt de sina medel till bergning, samt att, då mosskulturföreningen, som gjort till sin uppgift att främja arbetena å det område, hvaråt von Feilitzen egnat sin hufvudsakliga verksamhet, ansett denna verksamhet så förtjenstfull, att den borde betinga ett erkännande från statens sida i form af pension åt hans efterlemnade enka, statskontoret visserligen hölle för antagligt, att något sådant erkännande kunde vara berättigadt, men dock icke vore i tillfälle att derom bilda sig en så sjelfständig uppfattning, att statskontoret ansåge sig befogadt tillstyrka Eders Kongl. Maj:t vidtagandet af den i ansökningen begärda åtgärd, helst tillfälle icke syntes saknas för mosskulturföreningen att på annan väg bringa denna fråga under Riksdagens pröfning.

Öfver samma framställning har äfven landtbruksstyrelsen den 16 innevarande månad afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och deri anført, hurusom den verksamhet, som hufvudsakligen fäste den allmänna

uppmärksamheten vid von Feilitzens namn, hade afsett bildandet af svenska mosskulturföreningen samt ledandet af denna förenings sträfvan den för den svenska mosskulturen. Under sådana förhållanden hade landtbruksstyrelsen ansett sig böra i korthet redogöra för föreningens såväl bildande och verksamhet som betydelse för landet.

Vid en mindre landtmannaförenings i Jönköpings län sammanträde hösten 1885 hade von Feilitzen väckt förslag om bildandet af en förening inom Jönköpings län till mosskulturens befrämjande. Förslaget hade blifvit antaget, och af utsedda komiterade hade förslag till stadgar uppgjorts för föreningen, som vid sitt konstituerande sammanträde den 23 februari 1886 hade antagit benämningen »Föreningen för mosskulturens befrämjande inom mellersta och södra Sverige». Redan vid föreningens allmänna ordinarie sammanträde den 10 januari 1888 hade man emellertid beslutat att utsträcka föreningens verksamhet till hela landet och i sammanhang dermed ändra dess namn till »Svenska Mosskulturföreningen».

Enligt föreningens stadgar vore dess ändamål att befordra den inom vårt land synnerligen viktiga mosskulturen, att genom föredrag, skrifter, möten, öfverläggningar och andra lämpliga medel sprida kunskap om odling af mossar, myrar, kärr och mader äfvensom mossjords användande såsom jordförbättringsmedel och inom industrien samt att med tillgängliga medel understödja försök med olika mossodlingsmetoder, gödslingsämnen och i öfrigt praktiskt verka till befrämjande af mosskulturen, hvarjemte föreningen skulle utgifva en tidskrift, som behandlade mosskulturen och hvad dertill hörde.

Redan vid 1889 års riksdag hade svenska mosskulturföreningen tilldelats ett anslag på extra stat om 5,000 kronor, som, efter att åren 1890 och 1891 hafva utgått med samma belopp, år 1892 hade blifvit höjdt till dubbla beloppet eller 10,000 kronor, med hvilket belopp det sedermera hade utgått under åren 1893—1896. För år 1897 hade ett anslag af 13,500 kronor blifvit beviljadt, samt för hvarje af åren 1898—1902 15,000 kronor.

Förutom dessa anslag hade föreningen vid olika tillfällen tilldelats understöd af statsmedel dels för utgifvande af dess tidskrift och dels för föreningens deltagande i 17:de, 18:de och 19:de allmänna svenska landtbruksmötena.

Äfven af landsting och hushållningssällskap hade föreningen fått uppbära ganska betydande anslag, hvilka under år 1900 utgjort: de förras bidrag 4,600 kronor och de senares 11,900 kronor. Sistnämnda år hade antalet betalande ledamöter i föreningen uppgått till 3,147.

De understöd, som föreningen sålunda åtnjutit från såväl offentligt som enskildt håll, bure tydligt vittne om det förtroende, hvilket kommit föreningen till del.

Resultatet af föreningens verksamhet vore också högst betydande. I hufvudsak fölle denna verksamhet inom försöksområdet. Den hade dock icke inskränkt sig till föreningens egna försöksfält vid föreningens år 1890 inrättade försöksstation vid Flahult, utan utsträckts till de flesta af Sveriges län, så att föreningens försöksfält i provinserna under år 1900 utgjort 44 inom 17 län.

De anvisningar och råd, som på grund af dessa försök kunnat i afseende på mossars odling genom föreningen och dess tjänstemän meddelas mossegarne, kunde icke skattas nog högt liksom ej heller det intresse för mossars odling, som genom föreningen, dess tjänstemän och tidskrift spridts inom vårt land. Svenska mosskulturföreningen måste på grund häraf med rätta anses hafva gjort sig väl förtjent om fäderneslandet.

Liksom von Feilitzen varit föreningens stiftare hade han också under hela den tid, föreningen varit i verksamhet, intill sin död varit dess verkliga ledare, redaktör för dess tidskrift och föreståndare för dess försöksanstalt samt vice ordförande i styrelsen för föreningen.

Landtbruksstyrelsen har härefter öfvergått att erinra om några hufvuddrag af von Feilitzens verksamhet inom svenska mosskulturföreningen; och anför styrelsen i sådant afseende följande: Ännu under 1880-talet hade bränningen af mossar ansetts utgöra grundvalen för all odling af torfjord. Mot denna uppfattning hade von Feilitzen uppträdt och efter verkställda försök påvisat lämpligare metoder för mossarnes odling genom kalkning, mergling, ler- och sandkörning. Sättet för torfjordens gödsling och brukning hade genom hans arbeten betydligt förbättrats och användande af gödselmedel för sådant ändamål i hög grad befordrats. I fråga om ympjordens och nitraginens praktiska användbarhet i mosskulturens tjänst hade von Feilitzen gjort märkliga utredningar, liksom hans nya uppslag till en lönande vallkultur på högmossar alltid måste anses ega en mycket hög betydelse. Spörsmålen om mossarnes industriella tillgodogörande hade han med stor energi sökt lösa, i det att han i uppsatser och föredrag framhållit torfströets vikt för jordbruket, angelägenheten af högmossarnes kolonisering och bränn- torfsfrågans betydelse för vårt land.

Städse i hög grad verksam hade von Feilitzen för spridandet af insigter angående bästa sättet för mossarnes odling kommit att erhålla

en mycket stor betydelse för vårt land, helst han icke hade inskränkt sig till att genom talrika föredrag och uppsatser sprida sina åsikter, utan ock med största beredvillighet genom enskilda, skriftliga eller muntliga meddelanden sökt göra sitt vetande fruktbarande för landtmännen.

Genom sin oafåtliga verksamhet i mosskulturens tjänst hade von Feilitzen hindrats att, såsom han möjligen eljest kunnat, på annat för honom sjelf mera inkomstbringande sätt sörja för sin ekonomiska förkofran, hvarigenom följden blifvit, att han icke efterlemnade tillgångar, som kunde bereda hans enka en betryggad utkomst.

Vid sådant förhållande ansåge landtbruksstyrelsen det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att staten trädde emellan och beredde den förtjente mannens efterlemnade maka den ekonomiska hjälp för hennes återstående lefnad, som mannen till följd af sin hängifna och oegennyttiga verksamhet för en stor fosterländsk uppgift i viss mån hindrats att bereda henne.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer landtbruksstyrelsen, att Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande till henne af en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp af 1,500 kronor.

Då jag allt sedan svenska mosskulturföreningens bildande varit i tillfälle att följa dess för vårt land i hög grad gagnande och betydelsefulla verksamhet och dervid funnit, hurusom von Feilitzen på ett framgångsrikt och i vårt jordbruks utveckling djupt ingripande sätt egnat sig åt sin allmännyttiga uppgift att visa vårt lands jordbrukare, huru de genom ett riktigt tillgodogörande af den vetenskapliga forskningens resultat och genom användande af derpå grundade odlings- och brukningsmetoder med utsigt till ekonomisk vinst skola kunna förvandla sina öde mossmarker till bördiga åkerfält, finner jag hvad von Feilitzen uträttat såsom svenska mosskulturföreningens stiftare och nitiske ledare vara af beskaffenhet att göra honom väl förtjent af landets tacksamhet. Dertill kommer ock, att han genom sitt grundliga, omsorgsfullt öfvervägda och väl utförda arbete i mosskulturföreningens tjänst åt detta sitt fosterländska verk beredt en så fast och säker grundval, att det samma äfven i framtiden i rikt mått bör kunna blifva vårt land till afsevärd nytta och gagn.

Med afseende såväl å von Feilitzens sålunda ådagalagda stora förtjenster om utvecklingen af landets mosskultur, som ock i betraktande

deraf att han, som för sitt trägna arbete i mosskulturföreningens tjänst icke kunnat af föreningen med dess inskränkta tillgångar tilldelas högre aflöning än 2,000 kronor för år, hvilket belopp icke lär kunna anses stå i skäligt förhållande till arten och omfattningen af hans verksamhet inom föreningen, genom detta sitt oegennyttiga och för svenska jordbruksnäringen betydelsefulla arbete med skäl kan antagas hafva blifvit hindrad att förskaffa sig en så god ekonomisk ställning, som han med sin framstående duglighet eljest bort ega goda förutsättningar att uppnå, synes mig staten icke böra underlåta att genom beredande åt hans efterlemnade maka af en tryggad existens på hennes ålderdom visa sin erkänsla för det obestriddiga gagn den afidnes sträfvanden för det allmänna medfört; och anser jag mig därför i likhet med landbruksstyrelsen böra tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om beviljande af pension åt von Feilitzens enka. Beträffande pensionens belopp anser jag mig dock icke kunna tillstyrka mera än 800 kronor, hvilket belopp motsvarar det högsta, hvarmed pension till enka utan pensionsberättigade barn utgår från civilstatens enke- och pupillkassa.»

Vid det förhållande, att hvarken von Feilitzens anställning vid en med statsmedel understödd kemisk station eller hans befattning vid en förening, som under en följd af år uppburit extra anslag af staten, torde kunna föranleda, att hans arbete måste anses vara utfördt i statens tjänst, kan utskottet icke finna det lämpligt, att pension af statsmedel må hans enka beredas. Utskottet får därför hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

29:o) Uti punkten 15 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit, att ladufogden vid Alnarps landbruksinstitut *Trued Larsson* Ang. pension för ladufogden T. Larsson. måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han afginge från sin befattning vid nämnda institut, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor. [15.]

I fråga om de till stöd för denna framställning åberopade skäl får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 5 december 1901 (bil. till tionde hufvudtiteln sid. 45—47).

Utskottet får med anledning af hvad i detta ärende förekommit hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Ang. pension
för t. f. domän-
intendenten
M. Borgström.
[16.]

30:o) Kongl. Maj:t har uti punkten 16 af denna hufvudtitel föreslagit att t. f. domänintendenten i Kristianstads län *Mårten Borgström* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder hans förordnande såsom domänintendent komme att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 2,800 kronor.

Beträffande denna framställning har statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 4 sistlidne januari anfört följande:

»Uti en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift har t. f. domänintendenten i Kristianstads län *Mårten Borgström* i underdånighet anhållit att från och med året efter det, då hans förordnande såsom domänintendent kunde komma att upphöra, blifva i nåder tillagd en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 2,800 kronor. Af en ansökningen bilagd, bestyrkt tjensteförteckning inhemtas, att *Borgström*, som är född den 31 juli 1830 och alltså uppnått en ålder af 71 år, den 2 september 1861 förordnats att uppehålla regementsskrifvare-tjensten vid skånska husarregementet, hvilket förordnande upphört den 28 december samma år; att han den 21 november 1861 förordnats att vara regementskommissarie vid skånska husar- och dragonregementena samt den 15 oktober 1880 öfverflyttats från sistnämnda befattning till att vara förrådsförvaltare vid nämnda regementen, från hvilken tjänst han den 24 mars 1884 erhållit entledigande; att han den 4 maj 1875 förordnats att tillsvidare uppehålla regementsskrifvarebefattningen vid norra skånska infanteriregementet, hvilket förordnande upphört vid regementsskrifvaretjenstens indragning den 1 oktober 1880, samt att *Borgström* den 21 december 1877 förordnats att vara domänintendent i Kristianstads län, hvilken befattning han derefter på grund af upprepade förordnanden oafbrutet innehaft och som han vore förordnad att fortfarande innehafva intill 1902 års utgång.

Till stöd för ansökningen har *Borgström* framhållit, att han under 40 år varit anställd i statens tjänst, samt att, enär han innehaft sina befattningar endast på förordnande, han icke varit i tillfälle att vinna

delaktighet i vare sig arméns eller civilstatens pensionskassa, hvarjemte Borgström erinrat, att det arfvode, han i egenskap af domänintendent åtnjutit, utgått med olika belopp och senast varit bestämdt till 2,800 kronor jemte ersättning för tjänsteresor enligt tredje klassen i rese-reglementet.

Till följd af nådig remiss har domänstyrelsen den 22 november 1901 öfver ansökningen afgifvit underdånigt utlåtande och dervid tillika öfverlemnadt yttrande af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län, som erinrat, att på grund af särskilda nådiga bref Borgström, utöfver ofvanberörda befattningar, under åren 1878—1881 varit föredragande i domänärenden inför Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande utom vid de tillfällen, då han af honom såsom domänintendent åliggande öfriga göromål eller eljest varit förhindrad att bestrida föredragningen och expedierandet af nämnda ärenden; och har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, under vitsordande att Borgström på ett i allo synnerligen förtjenstfullt sätt fullgjort de med domänintendentsbefattningen förenade åligganden, på det lifligaste förordat, att den sökta pensionen måtte blifva beviljad.

För egen del har domänstyrelsen, under erinran att såsom allmänt stadgande för erhållande af pension å allmänna indragningsstaten för civile tjänstemän gälde att hafva uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår, framhållit, att sökanden uppnått en ålder af öfver 71 år och sedan den 2 september 1861 i oafbruten följd bestridt tjänstebefattningar, för hvilka arfvode utbetalts af statsmedel och hvilka sålunda vore att hänföra till statstjänst, samt vidare anført, att, derest fullmakt hade meddelats å domänintendentsbefattningen, sökanden enligt ofvan angifna grunder otvifvelaktigt skulle haft rätt till pension. Då den omständigheten, att sistnämnda befattning uppehållits endast på förordnande, icke syntes styrelsen böra tillmätas den betydelse, att sökanden skulle gå förlustig pension, har styrelsen, med vitsordande derjemte af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppgifter och under instämmande i denna myndighets omdöme angående det synnerligen förtjenstfulla sätt, hvarpå sökanden fullgjort de med domänintendentsbefattningen förenade göromål, hemställt om aflåtande till Riksdagen af proposition om beredande åt Borgström af pension till det af honom begärda beloppet.

Jemväl statskontoret har den 5 december nästlidna år i ärendet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och deruti, i likhet med domänstyrelsen, ansett den omständighet, att domänintendenterna endast på förordnande uppehölle sina befattningar, för hvilka några löner icke

funnes å stat uppförda, icke böra utgöra hinder för desse tjenstemän, att, derest de eljest uppfyllt de vilkor, som blifvit uppställda för rätt till pension vid afgang från tjensten, komma i åtnjutande af pensionsförmån. Då Borgström uppfyllt de vilkor, som enligt äldre, ännu gällande författningar berättigade civil löntagare till pension å allmänna indragningsstaten och då hans aflöning till beloppet icke vore större, än att den enligt nyssberörda författningar skulle utgått i form af pension, har statskontoret tillstyrkt, att Eders Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om beviljande åt Borgström af en årlig pension å 2,800 kronor.»

Med hänsyn till hvad statsrådsprotokollet i detta ärende innehåller samt då Borgström, när det för honom nu gällande förordnande med innevarande års slut upphör, skall hafva uppnått en ålder af 72 år och något förlängdt förordnande alltså icke synes för honom böra ifrågakomma, och då han derjemte skall vid nämnda tidpunkt hafva varit i statens tjenst anställd i mer än 41 år, deraf vid armén i 22 1/2 år och såsom domänintendent i 25 år, anser utskottet pension nu böra beredas Borgström. Utskottet anser emellertid, att pensionsbeloppet bör i detta fall lämpligen kunna nedsättas under hvad Kongl. Maj:t föreslagit samt bestämmas till 2,000 kronor, och får utskottet på grund af hvad sålunda anförts hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att t. f. domänintendenten i Kristianstads län Mårten Borgström må från och med månaden näst efter den, hvarunder hans förordnande såsom domänintendent kommer att upphöra, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 2,000 kronor.

Ang. pension
åt afl. f. d.
departements-
chefen i gene-
raltullstyrel-
sen E. K.
Ljungstedts
döttrar.
[17.]

31:o) Uti punkten 17 under tionde hufvudtiteln har Kongl. Maj:t föreslagit, att afidne f. d. departementschefen i generaltullstyrelsen Erik Kristian Ljungstedts ogifta döttrar *Louise Ljungstedt* och *Anna Ljungstedt* måtte från allmänna indragningsstaten uppbära pension af 300 kronor om året att utgå från och med år 1902 under deras återstående lifstid, så länge de förblefve ogifta, äfvensom att, i händelse af enderas död eller giftermål, pensionsbeloppet måtte oafkortadt tillfalla den andra.

Angående motiven för denna framställning får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 11 januari 1902 (bilagan till tionde hufvudtiteln sid. 6—9).

Hvad statsrådsprotokollet i detta ärende innehåller synes utskottet gifva vid handen, att pensioner med föreslagna beloppen torde böra tilldelas ifrågavarande personer, och får utskottet därför hemställa,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts förvarande framställning.

32:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att anslaget till allmänna indragningsstaten måtte höjas med 137,517 kronor eller från 1,800,652 kronor till 1,938,169 kronor.

Ang. anslaget till allmänna indragningsstaten.
[18.]

Statsrådet och chefen för finansdepartementet har beträffande denna framställning till statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 11 sistlidne januari omförmålt, hurusom utgifterna från detta anslag i runda tal uppgått år 1896 till 2,008,700 kronor, år 1897 till 2,053,400 kronor, år 1898 till 2,150,700 kronor, år 1899 till 2,147,900 kronor och år 1900 till 2,181,200 kronor. Anslaget torde därför ökas med ett belopp, som för jemnande af riksstatens slutsumma upptoges till 137,517 kronor.

Med anledning af hvad sålunda förekommit hemställer utskottet,

att Riksdagen må uti riksstaten för år 1903 öka anslaget till allmänna indragningsstaten, nu 1,800,652 kronor, med 137,517 kronor till 1,938,169 kronor; dock att utskottet vid uppgörande af riksstaten för år 1903 må ega att i anslagets slutsumma vidtaga den jemkning, som för jemnande af riksstatens slutsumma kan blifva erforderlig.

Extra anslag.

33:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts uti punkten 19 af denna hufvudtitel gjorda framställning, och i likhet med hvad under en följd af år egt rum, hemställer utskottet,

Ang anslag till upprätthållande af arméns pensionering.
[19.]

att å extra stat för år 1903 må anvisas ett förslagsanslag af 1,540,000 kronor att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, och dels till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

Ang. förstärkande af statsbidraget till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikur vid armén.
[20.]

34:o) Kongl. Maj:t har uti punkten 20 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till förstärkande af det år 1902 utgående statsbidraget till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikur vid armén på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 21,568 kronor.

Statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har beträffande denna framställning till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 4 sistlidne januari anfört följande.

Sedan i början af 1880-talet verkställda beräkningar ådagalagt, att organisationen af *arméns gamla enke- och pupillkassa* allt ifrån denna kassas stiftande varit bristfällig och att det kassan tillhöriga kapital icke kunde anses fullt motsvara kassans förbindelser till dess pensionärer och delegare, enligt vedertagna sannolikhetsberäkningar, utan att i detta hänseende brist uppstått, hade 1883 års Riksdag, med bifall till derom af Kongl. Maj:t framställt förslag, beslutat att under vissa vilkor — bland andra att krigsbefälet eller arméns fullmäktige medgäfvde det af arméns gamla enke- och pupillkassas tillgångar ett belopp af 530,000 kronor finge den 1 januari 1884 öfverlemnas till en för enkor och barn efter arméns befäl och underbefäl med vederlikur afsedd ny pensionsinrättning, eller *arméns nya enke- och pupillkassa* — bevilja sistnämnda kassa bidrag af statsmedel motsvarande 1½ procent årligen på summan af de löner och beklädnadsbidrag, hvilka enligt gällande stadganden kunde läggas till grund vid bestämmande af fyllnadspension för befäl och underbefäl med vederlikur vid hären. För detta ändamål hade Riksdagen i 1884 års riksstat under benämning »bidrag till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikur vid armén» uppfört ett nytt anslag å ordinarie stat till belopp af 67,708 kronor, hvilket anslag sedermera oförändradt årligen utgått.

Uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 20 november 1901 hade direk-

tionen öfver arméns pensionskassa erinrat, att jemlikt det för kassan gällande reglementet pensionsbeloppen till delegarnes efterlevande skulle utgå efter en viss fastställd procent af det aflöningsbelopp, hvarå fyllnadspension för delegare skulle hafva beräknats. Derpå följde att ej mindre *pensionsbeloppen* och de efter viss procent å lönerna beräknade *pensionsafgifterna* utan äfven det med $1\frac{1}{2}$ procent af samtliga löner och beklädnadsbidrag, för hvilka fyllnadspension finge beräknas, utgående *statsbidraget* måste undergå förändring, om lönerna förändrades.

Trots partiella förändringar i lönestaterna, hvilka egt rum sedan år 1884, då nyssnämnda statsbidrag i riksstaten för första gången funnits uppfördt, hade emellertid icke någon förhöjning i detsamma begärts. Anledningen dertill hade varit, att statsbidraget redan från och med år 1884, med hvars ingång kassans verksamhet börjat, fått komma kassan oafkortadt tillgodo, ehuru ej alla löntagare, för hvilka statsbidraget utgått, förvärfvat inträde i kassan och följaktligen icke tillfört kassan den risk eller de utgifter, hvilka delvis skulle hafva täckts af statsanslaget.

Men som emellertid numera sammanlagda beloppet af här ifrågakommande löner och beklädnadsbidrag redan enligt 1901 års stater så mycket öfverskridit det totalbelopp, hvarefter statsbidraget uträknades vid anslagets första uppförande i riksstaten, att $1\frac{1}{2}$ procent å detta öfverskott utgjorde 10,272 kronor 5 öre, samt enligt 1902 års lönestater nämnda totalbelopp utgjorde 5,914,940 kronor, hvarå $1\frac{1}{2}$ procent uppginge till 88,724 kronor, hade direktionen öfver arméns pensionskassa ansett sig böra hos Kongl. Maj:t anhålla om åtgärders vidtagande *dels* för täckande af den brist, eller (88,724—67,708) 21,016 kronor, som för år 1902 komme att uppstå i statsbidraget och *dels* för höjande uti 1903 års riksstat af statsbidragets belopp till 88,724 kronor.

Öfver denna framställning hade arméförvaltningen å civila departementet den 13 december 1901 afgifvit utlåtande och dervid anmält, att den granskning, arméförvaltningen underkastat de gjorda beräkningarne af statsbidraget för år 1902, gifvit vid handen, att anslagsbristen skulle enligt den fastställda normen för anslagets beräkande ($1\frac{1}{2}$ procent af de lönebelopp, hvilka kunna läggas till grund vid bestämmandet af fyllnadspension) för år 1902 uppgå till 21,568 kronor.

Beträffande denna fråga ville departementschefen för egen del framhålla, att såväl till följd af härordningens utveckling som äfven genom den lönereglering för armén, han i annat sammanhang föreslagit Kongl. Maj:t att förelägga Riksdagen, det till armén under år 1903 utgående

lönebeloppet kunde komma att blifva ett helt annat än det af direktionen vid beräklandet af anslagsbehovvet för sistnämnda år förutsatta. Då emellertid slutsumman af 1903 års aflöningsstater för armén under sådana omständigheter ännu icke kunde beräknas, och vid detta förhållande icke heller det belopp kunde bestämmas, hvarmed det ifrågavarande ordinarie anslaget å tionde hufvudtiteln borde förhöjas, ansåge departementschefen, att frågan om förändring af det ordinarie anslaget borde få anstå till nästa års statsreglering och att för närvarande åtgärder borde vidtagas allenast för täckande af bristen i 1902 års anslag, derigenom att den för samma år erforderliga ökningen, 21,568 kronor, uppfördes å riksstaten för år 1903 med rätt för direktionen att till användning utfå beloppet redan under innevarande år.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till förstärkande af det för år 1902 utgående statsbidraget till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 21,568 kronor.

Stockholm den 29 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

vid *punkten 4:o*) (angående väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om föreståndarnes vid folkhögskolorna pensionering af staten):

af herr *I. Månsson*;

vid *punkten 12:o*) (angående pension åt afiidne kaptenen J. A. F. Grahms dotter):

af herrar *Chr. Lundeberg, I. Wijk, A. G. L. Billing*, friherre *J. T. Gripenstedt, F. E. Pettersson, K. Bohnstedt, K. G. Bildt, N. Fosser*, grefve *P. O. L. Klingspor*, grefve *K. A. Posse, L. Grundberg* och grefve *C. O. Taube*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Utskottet finner det vara tillbörligt, att Riksdagen, på sätt föreslaget blifvit, medgifver pension åt dottern till ifrågavarande i sitt yrke särdeles framstående officer, hvilken under utöfning af ett ansvarsfullt och farligt uppdrag i statens tjenst under synnerligen upprörande omständigheter genom olyckshändelse förlorat lifvet.

Hvad pensionsbeloppet angår, anser utskottet, i likhet med motionärerna, detsamma böra sättas till ett något högre belopp än Kongl. Maj:t föreslagit och finner stöd för denna åsigt uti de alldeles särskilda omständigheter, som i detta fall föreligga, och hvilka i synnerligt hög grad synas påkalla, att staten på det sätt, som står densamma till buds, bereder tillfälle till en verkligt god uppfostran och vård åt det barn, hvars skydd och stöd så plötsligt borttryckts. För vinnande af detta mål torde pensionsbeloppet icke böra sättas lägre, än motionärerna föreslagit.

Med hänsyn härtill och på öfriga i statsrådsprotokollet och motionen anförda skäl hemställer utskottet därför,

att Riksdagen må, med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning och herr Björllins m. fl. ofvanberörda motion, åt afiidne kaptenen vid kongl. flottan Johan August Fredrik Grahms dotter Margit å allmänna indragningsstaten uppföra pension till belopp af 1,200 kronor om året, att utgå från och med den 1 mars innevarande år till dess hon fyllt 18 år»;

vid *punkten 28:o*) (angående pension för C. H. J. von Feilitzens enka Rosa Clementina Eugenia von Feilitzen, född Stålhammar):

af herrar *Chr. Lundeberg, I. Wijk, A. G. L. Billing*, friherre *J. T. Gripenstedt, F. E. Pettersson, K. Bohnstedt, K. G. Bildt, N. Fosser*, grefve *P. O. L. Klingspor*, grefve *K. A. Posse, L. Grundberg* och grefve *C. O. Taube*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag uti denna punkt bort hafva följande lydelse:

»Ehuruväl von Feilitzen icke varit i statens tjänst anställd, anser utskottet likväl, vid fråga om beredande af pension åt hans enka, det böra tagas i betraktande, att han för mossodlingens och torfindustriens utveckling inom vårt land utöfvat en banbrytande och framgångsrik verksamhet, hvars djupt ingripande betydelse för höjandet af jordbruket och näringslivet samt derigenom för hela samhällets bästa måste vinna det största erkännande. Genom anslag till betydliga belopp har staten under en lång följd af år visat sitt uppskattande af svenska mosskultur-föreningens allmännyttiga och vetenskapligt värdefulla arbete, som af von Feilitzens personlighet erhållit sin karakter samt till mycket stor del af honom själf utförts. Med hänsyn härtill och till hvad i öfrigt uti statsrådsprotokollet anförts anser utskottet sig ega full anledning tillstyrka, att staten må åt den om det allmänna så förtjente mannens enka, då denna nu befinner sig i särdeles knappa ekonomiska omständigheter, bevilja pension, och då emot det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet icke finnes anledning till erinran, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning, medgifva, att Carl Henrik Jobst von Feilitzens enka Rosa Clementina Eugenia von Feilitzen, född Stålhammar, må, så länge hon förblifver enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor, att utgå från och med ingången af år 1902.»

Bil. Litt. A.

Allmänna indragningsstaten.

	Kronor.	ö.
<i>Ny anvisning.</i>		
Skollärarinnan vid länsfängelset Stockholm Christina Charlotta Lindholm, pension	500	—
Vaktkonstapeln vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping Carl August Holmberg, pension	400	—
f. Sergeanten C. J. Welanders enka Emilie Jeanette Welanders, född Sandvall, pension	110	—
f. Regementskommissarien C. J. G. Müntzings enka Maria Sofia Müntzing, född Karlsson, pension	265	—
f. Arbetaren vid Karlsborgs fästning Gustaf Nilsson Dufva, pension	200	—
Fältnusikanten vid Vesterbottens regemente Per Alexis Erland, pension	360	—
Afidne kaptenen vid kongl. flottan J. A. F. Grahms dotter Margit, pension	800	—
Öfveringenjören A. F. H. Silfversparres enka Oktavia Elisabet Silfversparre, född Videbeck, pension	1,000	—
Sönerna Karl Arent, Varner Arent, Arent Vilhelm, Klas Arent, Gustaf Arent och Per Arent Oktavius samt döttrarna Märta Elisabet och Eva Nadeschda Maria, pension å 400 kronor till hvardera	3,200	—
Bokhållaren N. Nilsson Thürings enka Johanna Sofia Thüring, född Johansson, pension	500	—
Sönerna Johan Julius, Faust Leif Ireneus och Paul Alf Sylvius samt dottern Rut Elsa Maria, äfvensom ett ännu ofödt barn, derest det med lif framfödes, pension å 200 kronor till hvardera	1,000	—
Verkstadsarbetaren F. V. Erlandssons enka Anna Maria Erlandsson, född Sandberg, pension	400	—
Sonen Frans Göte, pension	200	—
Verkstadsarbetaren Carl Petter Svanström, pension	300	—
Landskanslisten i Malmöhus län Axel Magnus Eduard Lauriér, pension	1,000	—
Transport	10,235	—

	Kronor.	ö.
Transport	10,235	—
Uppsyningsmannen vid Upsala hospital K. J. Walls enka, Lovisa Charlotta Wall, född Söderqvist, pension	350	—
Ritaren vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, artisten Nils Otto Björkman, pension	800	—
Teckningsläraren vid allmänna läroverket i Ystad Peter Outzen Nannestad Boisen, pension	600	—
Lärarynnan vid statens normalskola för flickor Gertrud Elisabeth Leontine Casselli, pension	1,000	—
Lärarynnan vid statens normalskola för flickor Carolina Söderström, pension	1,000	—
Föreståndaren och förste läraren vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma Erik August Zotterman, pension	2,000	—
Första lärarynnan vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döf- stumma Emma Amanda Thim, pension	900	—
Föreståndaren för statens meteorologiska centralanstalt, professorn Robert Rubenson, pension	4,000	—
Understöd åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked före 1867	10,000	—
Ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarynnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och e. o. lärare och lärarynnor vid folkskola, hvilka efter minst 15 års oförvitlig tjenstgöring af- gått från tjensten utan understöd	19,400	—
Vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Östersund Per Sund- qvist, pension	500	—
Nivellören vid rikets allmänna kartverk Frans Oscar Aurell, pension	2,000	—
f. Afvittringsstyresmannen i Vesterbottens län Karl Widmarks enka Vendla Augusta Widmark, född Bergqvist, pension	300	—
Ladufogden vid Alnarps landbruksinstitut Trued Larsson, pension...	800	—
t. f. Domänintendenten i Kristianstads län Mårten Borgström, pension	2,000	—
f. Departementschefen i generaltullstyrelsen E .K. Ljungstedts ogifta döttrar Lovisa Ljungstedt och Anna Ljungstedt, pension till- sammans	300	—
Summa	56,185	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1902 års riksstat anslår:		
Anvisning i kontant.		
Kronor.	ö.	
		Pensions- och
		A. Pensions-
112,286		Civilstatens pensionskassa:
		Pensionsstaten för civile embets- och tjenstemän .....
		Dito för deras enkor och omyndiga barn .....
		Ersättning för mistade löneinnehållningar .....
		Dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar .....
		För pensionering af kommissionslandtmätare jemte deras enkor och barn ....
		För dito af tjenstemän och betjente vid skogsstaten och skogsskolorna ... ..
		För dito af föreståndare, lärare och betjente vid tekniska högskolan .....
		För dito af embets- och tjenstemän samt betjente vid väg- och vattenbyggnads- enkor och barn .....
100,428		Arméns pensionskassa:
		Ersättning för mistade löneinnehållningar .....
		Dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar .....
		Bidrag till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med
243,640		Vadstena krigsmanshuskassa .....
83,000		Förhöjning i gratialen åt afskedadt indelt manskap .....
389,470		Flottans pensionskassa:
		Ersättning för minskade inkomster:
		Till pensionsfonden .....
		» gratialfonden .....
		Till pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslags-</i>
		Till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap (deraf högst 9,030 staterna inrättade invalidstat), <i>förslagsanslag</i> .....
Tpt	928,824	

Litt. B.

riksstatens Tionde hufvudtitel.

	Förslag till blifvande riksstat:	
	Anvisning i kontant.	
	Kronor.	ö.
indragningsstaterna.		
staten.		
.....	37,500: —	
.....	45,000: —	
.....	2,246: —	
.....	6,540: —	
.....	7,200: —	
.....	9,000: —	
.....	3,500: —	
styrelsen, hvilka uppbära lön på ordinarie stat, äfvensom af deras	1,300: —	112,286 —
.....	4,640: —	
.....	28,080: —	
vederlikar	67,708: —	100,428 —
.....		243,640 —
.....		83,000 —
.....	36,320: —	
.....	16,650: —	
<i>anslag</i>	52,970: —	
kronor till den för daglönare å f. d. timmermans- och handtverks-	270,000: —	
.....	66,500: —	389,470 —
.....	Transport	928,824 —

1902 års riksstat anslår:		
Anvisning i kontant.		
	Kronor.	ö.
Tpt	928,824	—
	60,350	Invalidhusfonden .....
	2,400	För bleserade öfver- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i> .....
	6,700	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, <i>förslagsanslag</i> .....
	78,000	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, att af tullmedlen direkt utgå, <i>förslags-</i>
	79,816	Bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk,
	622,873	Bidrag till folkskolelärares pensionering .....
	63,500	Bidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa .....
	6,000	Bidrag till kongl. teaterns pensionskassor .....
S:gr	1,848,463	—
	1,800,652	Till diverse föremål, <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
S:a	3,649,115	—

B. Allmänna

		Förslag till blifvande riksstat:	
		Anvisning i kontant.	
		Kronor.	ö.
	Transport	928,824	—
.....		60,350	—
.....		2,400	—
.....		6,700	—
<i>anslag</i>		78,000	—
pedagogier, seminarier m. m.		79,816	—
.....		622,873	—
.....		63,500	—
.....		6,000	—
	S:gr	1,848,463	—
Indragningsstaten.			
.....		1,800,652: —	
.....		137,517: —	1,938,169 —
	Summa	3,786,632	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Tionde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
<i>Pensionsstaten.</i>		
För upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner, <i>förslagsanslag</i>	1,540,000	—
Till förstärkande af det för år 1902 utgående statsbidraget till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	21,568	—
Summa	1,561,568	—